

Ἐν Ὀλύμπῳ

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό

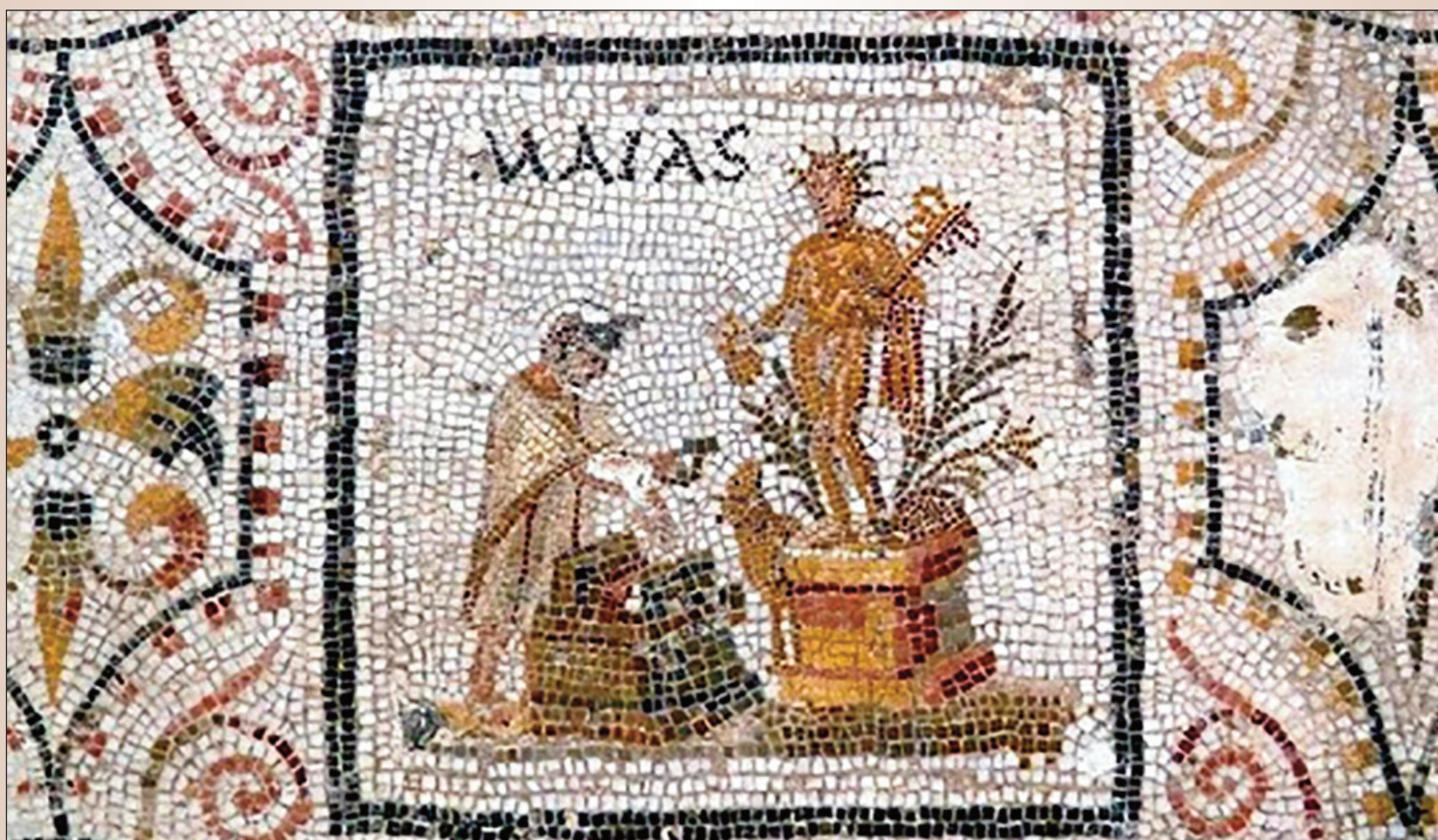
ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
«ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 10, Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2019

Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr

- Κοινωνιολογικά θέματα
- Δρώμενα του Δικτύου
- Καλλιτεχνικά θέματα
- Λαογραφικά θέματα
- Ιστορικά θέματα

- Πολιτιστικά θέματα
- Παιδαγωγικά θέματα
- Λογοτεχνικά θέματα
- Περιβάλλον
- Οικολογία

ΞΥΘΛΥΜΠΩ

τριμηνιαίο ηλεκτρονικό
περιοδικό

Ιδιοκτησία:

Δίκτυο Καλλιτεχνών και
Επιστημόνων για την ανάπτυξη
της Επαρχίας Ελασσόνας,

Υπεύθυνη έκδοσης:

Ελένη Μπλιούμη

Έδρα: Ελασσόνα, 6ης
Οκτωβρίου 84, 40200

Διεύθυνση Σύνταξης:

Ελένη Μπλιούμη

Συντακτική Επιτροπή:

Κορίνα Πάντου

Βασίλης Ζαρζώνης

Σπύρος Μπούμπα

Φιλολογική επιμέλεια:

Κορίνα Πάντου

Δημιουργική επιμέλεια -

Σελιδοποίηση:

Μαρία Μοσχογιάννη

Ηλεκτρονική υποστήριξη:

Αθανάσιος Αδάμου

Αθηνά Βαρσαμή

Τεχνική υποστήριξη:

Σταύρος Σαχινίδης

Νομική Σύμβουλος:

Αναστασία Χαιρετίδου

Πληροφορίες:

Ελένη Μπλιούμη 6976832232

mparasio@otenet.gr

Διεύθυνση: 6ης Οκτωβρίου 84

40 200 Ελασσόνα

Σημείωση σύνταξης:

- Επιτρέπεται η ελεύθερη
άντληση στοιχείων, αρκεί
να αναφέρεται η πηγή
και ο συγγραφέας
- Οι συγγραφείς των άρθρων
φέρουν την ευθύνη
για τις απόψεις τους

Κώστας Σαχινίδης

Απροσδόκητη και ξαφνική η είδηση του θανάτου του προέδρου του Συλλόγου μας κ. Κώστα Σαχινίδη. Σοκαρισμένοι όλοι οι συνεργάτες και φίλοι, δύσκολα μπορούν να το πιστέψουν. Εμπνευστής και καθοδηγητής ο Κώστας Σαχινίδης στο χώρο του Λόγου, της Τέχνης και του Πολιτισμού, με πολυάριθμες εκδόσεις βιβλίων, ομιλίες, ημερίδες, διεθνή φεστιβάλ, επιστημονικά συνέδρια, παρουσιάσεις λογοτεχνικών βιβλίων, εικαστικές εκθέσεις, προγράμματα πανεπιστημίων, εκδρομές, χορευτικά συγκροτήματα, ίδρυση πολιτιστικών συλλόγων... δράσεις που δεν περιοριζόταν μόνο στην Ελλάδα, αλλά η εμβέλειά τους έφτανε και στο εξωτερικό.

Ο πολιτισμός σε όλες αυτές τις περιοχές

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ

-Πολιτικός Επιστήμων & Αριστοτέλης
Διδάκτορας του Τμήματος Κοινωνιολογίας
του Πανετίου Πανεπιστημίου Κοινωνικών
και Επιστημών.

-Πρώην Διευθυντής Σπουδών
και Ακαδημαϊκών Θεμάτων του
Πανετίου Πανεπιστημίου

-Πρώην Καθηγητής-Σύμβουλος
του Ελληνικού Ανακτορίου
Πανεπιστημίου

και κυρίως στην επαρχία μας και όλοι εμείς που πιστεύαμε και ακολουθούσαμε το έργο του, είναι ορφανός με την απώλειά του. (Στο επόμενο τεύχος θα παρουσιαστεί εκτενέστερα το έργο του αείμνηστου Κώστα Σαχινίδη, σε ένα μικρό αφιέρωμα προς τιμήν του).

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πολλά και ποικίλα είναι τα θέματα που περιέχονται και σε αυτό το τεύχος του περιοδικού, γραμμένα από εξαιρετικούς συγγραφείς-συνεργάτες.

Ο μήνας Απρίλιος είναι αφιερωμένος στα Άγια Πάθη του Κυρίου. Διαβάζουμε το «Γλυκύ μου έαρ» από τη φιλόλογο Αθηνά Πανταζή.

Ο Μάιος είναι ο μήνας που ευχαριστεί τη μάνα, μητέρα, μαμά με το δικό του τρόπο, για την προσφορά της στη ζωή. Ποιήματα και άρθρα από τη φιλόλογο Κορίνα Πάντου και εκπαιδευτικό Ελένη Μπλιούμη.

«Περί ψυχής» ο λόγος, το άρθρο της κ. Δέσποινας Χίντζογλου- Αμασλίδου Ιατρού και συγγραφέως, ενώ η κ. Αλεξίου Γεωργία – Γοργώ κάνει λόγο για «Αποχαιρετισμούς».

Η κ. Δήμητρα Γκιντίδου με το ποίημα της «Γιατί χορεύω» μας αποδεικνύει με το δικό της τρόπο, πως όταν χορεύει κανείς γράφει στη γη αυτό που θέλει να πει η καρδιά του...

Σημαντικό επίσης είναι το επιστημονικό

άρθρο του Δρα Ιωάννη Σιγάλα, με τίτλο:

«Αναφορά στην εξέλιξη του ατόμου, του ζευγαριού και, κυρίως, στον κύκλο της ζωής της οικογένειας».

Ο φιλόλογος Βασίλης Ζαρζώνης μας γυρίζει χρόνια πίσω με ένα από τα πολλά επαγγέλματα που χάθηκαν και έμειναν μόνο στην ανάμνησή μας και ακολουθούν άρθρα των: κ. Σπύρου Μπούμπα «Τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά του παιδιού μέχρι την προεφηβική ηλικία», της κ. Ευαγγελίας Ράπτου Στεργιούλα «Μαθησιακές δυσκολίες» και της κ. Αθηνάς Βαρσαμή «Διγλωσσία: Είδη και μορφές», που πληρούν την παιδαγωγική και εκπαιδευτική κατεύθυνση του περιοδικού.

Σε ένα από έθιμα που τείνουν να ξεχαστούν κάνει λόγο η εκπαιδευτικός Ελένη Μπλιούμη στο άρθρο της για τον «Κλήδονα», ενώ η κ. Μελίνα Τριανταφυλλίδου κλείνει όμορφα το περιοδικό με θύμισες μιας άλλης εποχής με το ποίημα της «Θεατράκι σκιών».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● Κώστας Σαχινίδης	2	παιδοψυχίατρο	10
● Εισαγωγικό σημείωμα	2	● Λούστρος: « Ένα επάγγελμα που χάθηκε στην Ελασσόνα », του Βασίλη Ζαρζώνη, φιλόλογου	11
● Γλυκύ μου έαρ! της Αθηνάς Πανταζή, φιλόλογου	3	● Τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά του παιδιού μέχρι την προεφηβική ηλικία, του Σπύρου Μπούμπα, εκπαιδευτικού συγγραφέα	12
● Μάνα νάμα, της Κορίνας Πάντου, φιλόλογου	4	● Μαθησιακές Δυσκολίες, της Ευαγγελίας Ράπτου-Στεργιούλα, Δρα του Πανεπιστημίου Αιγαίου	13
● Γιορτή της μητέρας, της Ελένης Μπλιούμη, εκπαιδευτικού	5	● Διγλωσσία: Είδη και μορφές, της Αθηνάς Βαρσαμή, εκπαιδευτικού	14
● Περί Ψυχής: Από τον Σωκράτη και τον Πλάτωνα, τους Στωικούς, τους Σκεπτικούς και τον Επίκουρο, μέχρι τον Χριστιανισμό, της Δέσποινας Χίντζογλου- Αμασλίδου, Ιατρού-συγγραφέα	6	● Ο Κλήδονας, της Ελένης Μπλιούμη, εκπαιδευτικού	16
● Γιατί χορεύω, της Δήμητρας Γκιντίδου	7	● Θεατράκι σκιών, της Μελίνας Τριανταφυλλίδου	16
● Αποχαιρετισμός, της Γεωργίας-Γοργώ Αλεξίου, Προέδρου ΕΛΒΕ	8		
● Αναφορά στην εξέλιξη του ατόμου, του ζευγαριού και, κυρίως, στον κύκλο ζωής της οικογένειας, του Δρα Ιωάννη Σιγάλα,			

Γλυκύ μου έαρ!

[Έαρ, έαρρος, τό, μεταγεν. Επικ. τύπος εΐαρ, εΐαρρος· συνηρ. ήρ, ήρος· Λατ. ver, spring, έαρρος νέον ίσταμένοιο, στην αρχή της άνοιξης, σε Ομήρ. Οδ.· άμα τώ έαρι, στο ξεκίνημα της άνοιξης, σε Ηρόδ.· έξ ήρος είς Άρκτοϋρον, σε Σοφ.· μεταφ., στην ακμή ή στην καλύτερη περίοδο της ζωής, σε Ηρόδ. κ.λπ.· έαρ όρᾶν, αυτός που δείχνει ακμαίος και σπινθηροβόλος, σε Θεόκρ.· γενύων έαρ, δηλ. το πρώτο χνούδι στα μάγουλα και στο πηγούνι ενός νέου, σε Ανθ. (Liddel&Scott).]

Μια αισιόδοξη εκδρομή, όπως την αποτυπώνει ο Α. Εμπειρίκος, είναι η άνοιξη· ανοίγει την αγκαλιά της και μας βγάζει από τη νωθρότητα του φθινοπώρου και του χειμώνα. Ξυπνάει τη φύση αφήνοντάς μας να την μυρίσουμε και να τη νιώσουμε. Η μονοχρωμία και η μονοτονία διαδέχεται την πανσπερμία χρωμάτων και τα καταπράσινα λιβάδια. Ο έρωτας συνοδεύει τα άνθη των αμυγδαλιών και τα λουλούδια στους κήπους ανοίγουν τα πέταλά τους, περιμένοντας τις μέλισσες να τα αγαπήσουν...

Ο λαός μας, μέσα από της εμπειρίες του έδωσε στους μήνες της άνοιξης πρόσωπο κι ερμηνεία και χάρισε λαϊκές ρήσεις και παροιμίες:

«Αν κάνει ο Μάρτης δυο νερά κι ο Απρίλης πέντε-δέκα, να δεις το κοντοκρίθαρο πως στρίβει το μουστάκι, να δεις και τις αρχόντισσες πως ψιλοκλεισιρίζουν, να δεις και τη φτωχολογιά πως ψιλοκοσκινάει».

«Αν ρίξει ο Μάρτης δυο νερά και ο Απρίλης άλλο ένα, χαρά σ' αυτό το γεωργό που 'χει πολλά σπαρμένα».

«Η αγάπη σου είναι ψεύτικη σαν τ' Απριλιού το χιόνι, πρωί-πρωί απλώνεται, το μεσημέρι λιώνει».

Η φύση γιορτάζει. Οι κήποι κι οι αυλές ευωδιάζουν με τα αρώματα των γιασεμιών και των τριανταφυλλιών. Τα δέντρα πλημμυρίζουν από φύλλα και άνθη. Ο παγωμένος αέρας μετατρέπεται σε αεράκι δροσερό κι η θάλασσα καλμάρει.

Η άνοιξη αγαπήθηκε και υμνήθηκε από τους ποιητές. Την γεύτηκαν με όλες τις αισθήσεις αφήνοντας μια πλειάδα ποιημάτων αφιερωμένα στη θεότητά της.

Ο Οδ. Ελύτης με τον μοναδικό του λόγο, γράφει:

«Άνοιξη θρύψαλο μενεξεδί
Άνοιξη χνούδι περιστέρας
Άνοιξη σκόνη μυριόχρωμη...
Στ' ανοιχτά χαρτιά και στα βιβλία
Κιόλας φυσούσε χλιαρό αεράκι
Με τσιγγάνες που άρπαζε
Σαν
Χαρταετούς
Ψηλά...» -Τα ετεροθαλή-

Για τον Λ. Μαβίλη είναι πατρίδα γλυκιά...
«Πάλε ξυπνάει της άνοιξης τ' αγέρι
στην πλάση μυστικής αγάπης γλύκα...
...Κάθε μοσχοβολιά και κάθε χρώμα,
κάθε πουλιού κελήδημα ξυπνάει...
...να ξαναϊδώ και το δικό σου Μάη,
όμορφή μου, καλή, γλυκιά πατρίδα.» -πατρίδα-.

Για την Μ. Πολυδούρη, η άνοιξη είναι καρτεριά...
«Άνοιξη! Ο ήλιος χρυσαφιού πλημμύρα. Μάγια, μύρα
παντού και σ' αγαπώ, σε καρτερώ.

Βραδύνεις κ' υποψιάζομαι, ζηλεύω, δεν σου πήρα
όλης σου της ψυχής το θησαυρό...»-Όλα θα σβήσουν-

Ο Κ. Καρυωτάκης βλέπει στην άνοιξή του την μελαγχολία...
«Έτσι τους βλέπω εγώ τους κήπους.
Στον κήπο απόψε μου μιλεί μια νέα μελαγχολία.
Βυθίζει κάποια μυγδαλιά το ανθοχαμόγελό της...
...Οι δύο λατάνιες ύψωσαν μες στην απελπισία τους
τα χέρια. Κι είναι ο κήπος μας κήπος μελαγχολίας».
-Άνοιξη-
Η Κ. Δημουλά μιλά για την ανεκπλήρωτη άνοιξη...
«Όλα τα ποιήματά μου για την άνοιξη ατέλειωτα
μένουν.
Φταίει που πάντα βιάζεται η άνοιξη,
φταίει που πάντα αργεί η διάθεσή μου...»-
Ασυμβίβαστα-
Το λουλούδι της άνοιξης είναι η λέξη «αγαπώ»
του Ν. Βρεττάκου...
«Όπως η μέλισσα γύρω από ένα άγριο λουλούδι,
όμοια κι εγώ. Τριγυρίζω
διαρκώς γύρω απ' τη λέξη...
Με το νήμα των λέξεων, αυτόν τον χρυσό
του χρυσού, που βγαίνει απ' τα βάθη
της καρδιάς μου, συνδέομαι συμμετέχω
στον κόσμο.
Σκεφτείτε:
Είπα και έγραψα «Αγαπώ». -Ο Αγρός των λέξεων-
Ο Τ. Λειβαδίτης αναρωτιέται:
«Πες μου, α, πες μου, λοιπόν, που πήγε όλη εκείνη η άνοιξη,
τα χωρατά των σπουργιτιών, σγουρά γέλια των θάμνων,
οι παπαρούνες σα γλυκά κόκκινα στόματα, ρυάκια μου
ασυλλόγιστα, πού πάτε;...
«Καντάτα – αυτός με την Παλόμα»
Ο Σαίξπηρ στο σονέτο 98, μετανιώνει...
«Δεν ήμουν πλάι σου την άνοιξη αυτή
καθώς ο Απρίλης, πολύχρωμος και λαμπερός της νιότης την
πνοή φυσούσε
μες στο κάθε τι-ως και ο Κρόνος γελούσε κι έπαιζε, ο σκοτεινός.
Μα ούτε τα τραγούδια των πουλιών, ούτε η γλυκιά η ευωδιά
τόσων και τόσων λουλουδιών...»
Για τον Τ.Σ. Eliot, ο Απρίλης είναι ο μήνας ο σκληρός...
«Ο Απρίλης είναι ο μήνας ο σκληρός, γεννώντας
Μες απ' την πεθαμένη γη τις πασχαλιές, σμίγοντας
Θύμηση κι επιθυμία, ταραάζοντας
Με τη βροχή της άνοιξης ρίζες οκνές.
Ο χειμώνας μας ζέσταινε, σκεπάζοντας
Τη γη με το χιόνι της λησμονιάς, θρέφοντας
Λίγη ζωή μ' απόξερους βολβούς...»-Έρημη χώρα-
Τέλος, ο Γ. Ρίτσος στην «Εαρινή Συμφωνία», εξυμνεί την
ερωτική αγάπη μέσα στην άνοιξη και τη μουσική...
«... Βηματίζεις,
μέσα στα σκονισμένα δώματά μου
μ' ένα πλατύ ανοιξιάτικο φόρεμα
που ευωδιάζει πράσινα φύλλα
φρεσκοπλυμένο ουρανό
και φτερά γλάρων
πάνω από θάλασσα πρωϊνή.
Μέσα στο βλέμμα σου ηχούν
Κάτι μικρές φουσαρμόνικες
από κείνες που παίζουν τα πολύ εύθυμα παιδιά
στις εαρινές εξοχές...»
Η ζωή υπάρχει μέσα από τις τέσσερις εποχές. Κάθε μία έχει
τις δοκιμασίες της και τα αισθήματά της. Ο κύκλος της άνοιξης
είναι η αντεπίθεση στον χειμώνα. Είναι το μάζεμα των αρωμάτων
της και οι αναδυόμενες ελπίδες μας. Είναι η εποχή που βγάζει
τους ανθρώπους στη φύση, η εποχή που γεννά μια νέα ζωή...

της Αθηνάς
Πανταζή
φιλόλογου

MANA NAMA

Μια μάνα μονοηγοί

Παιδί μου,

Χελιδόνι στον κόρφο μου κρυμμένο,
το γέλιο σου άστρο μου ετοιμοπόλεμο.

Παίζεις με τις λέξεις... Δεν εμπαίζεις!

Μαθαίνεις να κεντάς με λέξεις τα όνειρά σου.

Τα κοχύλια στην άμμο μετράς τραγουδώντας.

Μ' ανθισμένο κορμί στα υψώματα τρέχεις,

ν' αγναντέψεις τις δύσβατες στράτες της γης.

Κι όσο τους χλωρούς σου τους πόθους απλώνεις,

τόσο της καρδιάς μου τ' ακοίμητα τόξα τεντώνεις.

Μένω εδώ, μένω εκεί, σ' όποια άκρη μ' αφήνεις,

Στη γλυκόπικρη ευθύνη που γυρνάς και μου δίνεις.

Και μια έγνοια ασίγαστη αργά με δαγκώνει:

Στα μέτρα σου να ράψω τη ζωή, μη σε πληγώνει!

Ολοι μας, λίγο, πολύ, οφείλουμε λόγια και πράξεις τιμής σ' αυτά τ' «αγκωνάρια» της ζωής, τις μανάδες μας. Κάθε μάνα έχει ένα φανερό ή κρυφό μεγαλείο, έναν ανεπανάληπτα επαναλαμβανόμενο ρόλο στην ιστορία της ζωής μας. Σ' όποια πλευρά του κόσμου και της ιστορίας κι αν κοιτάξουμε, πάντα αυτή θα δικαιούται τον ύμνο και την αγάπη μας.

Έτσι κι οι σημερινές, πολυάσχολες, μητέρες, άσπρες, μαύρες, κίτρινες, στον ανεπτυγμένο μας κόσμο συνεχίζουν να πραγματώνουν τον αρχέγονο ρόλο τους, να μοχθούν για το «ζην» και το «ευ ζην» των παιδιών τους, ν' απορροφούν τους εσωτερικούς κραδασμούς της οικογένειας, και, κυρίως, να ξαναγεννούν την ελπίδα γεννώντας παιδιά!

Κάθε χώρα έχει τους δικούς της λόγους και τρόπους να γιορτάζει αυτή τη μέρα, ανάλογα με τις ανάγκες και τον πολιτισμό της.

Ένα, ωστόσο, είναι κοινά διαπιστωμένο: Το ότι παντού το εμπόριο κι η διαφήμιση ανακάλυψαν μια νέα πηγή εσόδων σε παγκόσμια κλίμακα, κι έτσι, λίγο πολύ, παντού αλλοιώθηκε ο παραδοσιακός χαρακτήρας της γιορτής, που αφορούσε την έννοια της μητέρας και μόνο.

Το 26% του συνόλου των ετήσιων πωλήσεων λουλουδιών σε γιορτές ανήκει σ' αυτή τη μέρα. Η αντιφατικότητα εξάλλου, της «ασπρόμαυρης» εποχής μας καταφαινεται από τη γενικότερη στάση του σύγχρονου ανθρώπου απέναντι σε αξίες, σχέσεις και πρόσωπα. Μπορούμε αφενός να γιορτάζουμε με ηλεκτρονικά μηνύματα κι ευχές για τις απανταχού μητέρες, με υπερβολή και πολλή ευκολία, αφετέρου, εξίσου εύκολα μας προβληματίζει η επόμενη μέρα, όταν κλείνει η αυλαία της γιορτής.

Τότε που μητέρα και μητρότητα «πυροβολούνται» μέσα στον κυκεώνα της ολοένα εξαπλωνόμενης οικονομικής και θεσμικής κρίσης. Στην περιρρέουσα τον κόσμο μας «αιθάλη απαξιών» το να μιλά κανείς για ιερά πρόσωπα και ρόλους φαντάζει από δύσκολο έως γραφικό.

Οι οθόνες μας βομβαρδίζουν καθημερινά με «realityshows» και σκάνδαλα της διπλανής πόρτας, όπου κάποιες ανεπαρκείς μητέρες παραμελούν ή προδίδουν το ρόλο και τη φύση τους, ενώ, δυστυχώς, τα φωτεινά παραδείγματα, αυτά που θα ισχυροποιούσαν στη συνειδησή μας τα υγιή πρότυπα της μητρότητας, δε μας ερεθίζουν πια εξίσου, δεν «πουλούν», κι άρα δε συμφέρει να προβληθούν.

Οι στατιστικές δυστυχώς, καταδεικνύουν πως και στην Ελλάδα δυναμώνει ολοένα το κύμα διαζυγίων και διάλυσης ή εγκατάλειψης της οικογένειας. Τα δελτία ειδήσεων βρίθουν από μητροκτονίες, παιδοκτονίες, αδελφοκτονίες, συζυγοκτονίες κι άλλες θεαματικές μορφές οικογενειακής βίας. Αυξάνονται,

Της **Κορίνας Πάντου**
φιλολόγου

ευτυχώς ή δυστυχώς, τα ιδρύματα, οι οργανώσεις και τα άσυλα περίθαλψης των θυμάτων, που υποκαθιστούν το φυσικό συναισθηματικό κλίμα της οικογένειας και τελικά γίνονται ο «Καιά-δας», όπου η σύγχρονη κοινωνία μας αποθέτει τ' άχρηστα παιδιά της.... ακόμη κι αν φέρουν παρηγορητικούς τίτλους, όπως «Μητέρα» ή «Στέγη του παιδιού» ...κ.α.

Το γυναικείο κίνημα, από την εποχή της σουφραζέτας ως σήμερα, άσκησε συνεχείς πιέσεις σ' όλα τα κράτη, ώστε να συμπεριλάβουν στη νομοθεσία τους αυτή τη ζωτική πρόνοια για τη μητέρα.

Επιδόματα, γονικές άδειες, ασφάλιση και περίθαλψη μητέρας και παιδιού, κοινωνικές παροχές, λίγο πολύ, θεωρούνται, κατά κανόνα, αυτονόητα πράγματα στις αναπτυγμένες χώρες της Δύσης. Εξαιρούνται, κατά κανόνα, οι υπανάπτυκτες χώρες του κόσμου μας, όπου η άνιση κατανομή του παγκόσμιου πλούτου και οι πολιτικές σκοπιμότητες αφορίζουν και σήμερα ακόμη το νόημα της μητρότητας και της ζωής. Έτσι τη στιγμή που σε μια ευρωπαϊκή χώρα κάποιες γυναίκες νιώθουν ευλογημένες για την τεκνοποίησή τους, μετά από επανειλημμένες ίσως εξωσωματικές γονιμοποιήσεις, σε μια χώρα σαν το Μπαγκλαντές η κρατική μέριμνα –προστασία της μητρότητας μεταφράζεται σε περιορισμό της, με μέτρα από αντισύλληψη έως την ιατρογενή στείρωση των γυναικών. Εδώ ευλογία, εκεί κατάρα!

Ένα άλλο, αξιοσημείωτο γεγονός, είναι πως οι σημερινές, χειραφετημένες και περιποιημένες μητέρες του αναπτυγμένου κόσμου είναι γεμάτες παράπονα, όσο κι εκείνες οι παραπεταμένες τριτοκοσμικές μητέρες. Γιατί, ως γνωστόν, αυτές εξελίχθηκαν πλέον σε μητέρες «πολλών ταχυτήτων»: Μητέρες παιδαγωγοί, νοικοκυρές, σύζυγοι, επαγγελματίες ...κ.λ.π. Όσες απ' αυτές έχουν λόγους να ζουν μακριά από τα παιδιά τους αντιμετωπίζουν το δύσπιστο βλέμμα του κόσμου, που πιστεύει «apriori» πως επέλεξαν τη φυγή κι όχι τη χειραφετημένη μητρότητα. Κάποιες τελικά θυσιάζουν τη χειραφέτηση για τα παιδιά τους. Οι περισσότερες, ωστόσο, παλεύουν διαρκώς ανάμεσα στις υποχρεώσεις μέσα κι έξω απ' το σπίτι.....

Στην Ελλάδα μας θέλουμε να πιστεύουμε πως η οικογένεια ακόμη αντιστέκεται στα τριξίματα, παρά την παρατεταμένη οικονομική και κοινωνική κρίση των τελευταίων δεκαετιών. Η Ελασμία, αμφιλεγόμενης κουλτούρας, περιτυλιγμένα σε διαφημιστικά «χρυσόχαρτα». Οι μητέρες, όπως όλοι μας, «τρέχουν για να έχουν», σε μια παράλογη κούρσα κατανάλωσης κι εντυπώσεων.

Έτσι, τείνουν να μορφοποιηθούν δυο, εξίσου δυσλειτουργικά, μοντέλα οικογένειας και μητέρας αντίστοιχα.

Το πρώτο μοντέλο, κυρίως αστικό, είναι με τους δυο γονείς να τρέχουν όλη μέρα, υπεραπασχολημένοι, από δουλειά σε δουλειά, λόγω και της οικονομικής κρίσης. Εδώ η μητέρα, μονίμως δικαιολογημένη απούσα, σημειώνει μια αγχωμένη παρουσία στο σπίτι.

Συνήθως προλαβαίνει ίσα ίσα να πει μια «Καλημέρα» και μια «Καληνύχτα» στα παιδιά της, αφήνει σημειώματα, τηλεφωνεί απ' τη δουλειά ή το κινητό για παραπέρα οδηγίες, μονίμως ανήσυχη κι ανασφαλής, με δεδομένες τόσες απειλές γύρω! Απενοχοποιείται κάπως συμβάλλοντας στα έξοδα της οικογένειας κι εμπιστευόμενη την ανατροφή των παιδιών σε γιαγιάδες ή νταντάδες, και κυρίως στην Τ.Υ. και το τάμπλετ. Είναι τελικά ανεπαρκής... Το άλλο, ακραίο μοντέλο πιο επαρχιακό ίσως είναι εκείνο που τροφοδοτείται από τη σύγχρονη

ανεργία Κανείς από τους δυο γονείς δεν έχει μόνιμη δουλειά ή δεν έχει καθόλου δουλειά. Η γκρίνια κι η ανασφάλεια τρώνε εδώ, σαν σαράκι, τα θεμέλια της οικογενειακής ζωής. Η ανασφάλεια μεταδίδεται από γονείς σε παιδιά και η οικογένεια γίνεται γενικά δυσλειτουργική και πάλι.

Υπάρχει, άραγε, «μέση οδός» για την εποχή μας; Μήπως η επιστροφή στο μοντέλο που μόνο ο άντρας δουλεύει κι η γυναίκα μένει στο σπίτι με τα παιδιά; Όχι, βέβαια! Η έξοδος της γυναίκας στην αγορά εργασίας θεωρείται πλέον αμετάκλητη και συνδέεται με τη μέθεξή της στην κατανάλωση, στον πολιτισμό και την ιστορία.

Οι γυναίκες -μητέρες και μη, ξέρουν πως το τίμημα της χειραφέτησής τους είναι η σκληρή πάλη ανάμεσα στους πολύπλευρους ρόλους τους: Μητέρες, σύζυγοι, επαγγελματίες, πολίτες...

Χρειάζονται απλά υποστήριξη. Ποια προνόμια μένουν, όμως, σήμερα, στις χειραφετημένες μητέρες του Δυτικού μας πολιτισμού;

Η πρόωρη συνταξιοδότηση μητέρας ανηλίκων παιδιών για παράδειγμα έχει καταργηθεί πλέον ως προνόμιο σε πολλές χώρες της αναπτυσσόμενης Δύσης, ως αντίμετρο στην οικονομική κρίση. Αυτό, σε συνδυασμό με την παράταση των ηλικιακών ορίων συνταξιοδότησης δοκιμάζουν σκληρά τις σωματικές και ψυχικές αντοχές της.

Η υπογεννητικότητα, η διάλυση της πυρηνικής οικογένειας,

η μονογονική οικογένεια είναι πλέον πραγματικότητες που χτυπούν και τη δική μας την πόρτα.

Απ' την άλλη, η καθημερινότητα της σύγχρονης εργαζόμενης μητέρας είναι μια εξουθενωτική ισορροπία, στην κόψη του ξυραφιού, ανάμεσα σε συγκρουόμενες αναγκαιότητες. Όλο

και πιο συχνά και στη χώρα μας πλέον οι νεότερη γενιά μητέρων θυσιάζει ή περιορίζει τη μητρότητα για την καριέρα, καθώς καταναλώνει άλλη ιεραρχία αξιών και μένει ουσιαστικά ακάλυπτη από την πολιτεία και το κοινωνικό status.

Τελικά, στις μέρες μας, δυστυχώς και στη χώρα μας, μιλάμε λιγότερο πλέον για θεσμοθέτηση νέων «προνομίων» για τη σύγχρονη μητέρα και γυναίκα, και συχνότερα για **διάσωση και διάδοση** όσων εδώ και χρόνια κατέκτησε το γυναικείο κίνημα.

Πολλά από αυτά και κινδυνεύουν να απενεργοποιηθούν ή να θυσιαστούν στο βωμό των οικονομικών πολιτικών των

κρατών, του σύγχρονου παγκόσμιου μοντέλου ζωής, της «ελαστικής εργασίας», των «ελαστικών» σχέσεων και της «ελαστικής» ηθικής... Η γιορτή της μητέρας επιβάλλεται πλέον, πέρα απ' ανθοδέσμες και ωραία λόγια, να εμπλουτίζεται κυρίως με **επανεκτίμηση των συνθηκών** κι **επαναπροσδιορισμό των μέσων** και των μέτρων για την καθημερινή και πρακτική υποστήριξη της μητρότητας από όλους τους κοινωνικούς φορείς.

ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

Είναι ημέρα αγάπης η γιορτή της μητέρας, ημέρα σεβασμού και εκτίμησης, αφιερωμένη στον άνθρωπο που μας έφερε στη ζωή. Πρωταρχική πηγή αναφοράς για τη γιορτή της μητέρας και τη μητρότητα, έχουμε στην αρχαία Ελλάδα. Οι αρχαίοι Έλληνες λάτρευαν τη μητέρα Γη, τη Γαία μητέρα των Θεών και των ανθρώπων, σε συνδυασμό με τον ερχομό της άνοιξης. Έτσι κι η μητέρα είναι σαν τη γη που όλοι πατάμε κι εκείνη δεν παύει να μας δίνει τους καρπούς της. Αργότερα η Γαία αντικαταστάθηκε από τη Ρέα, μητέρα του Δία και του Ποσειδώνα, καθώς και θεά της γονιμότητας.

της Ελένης
Μπλιούμη
εκπαιδευτικού

Η μητρότητα είναι ένας κουμπαράς έντονων συναισθημάτων: πόνου, ανησυχίας, χαράς, αγωνίας, υπερηφάνειας, λύπης, αγάπης..., χωρίς κλειδί αποσυμφόρησης. Η μάνα κουβαλά εφ' όρου ζωής όλα εκείνα που ένιωσε από τη στιγμή που έμαθε ότι θα γίνει μητέρα.

Με χρυσή πένα διαγράφει τις στενοχώριες των παιδιών της και ανοίγει την αγκαλιά της για παρηγοριά. Ένας μακρύς δρόμος αυτοθυσίας και συγχώρεσης για εκείνη, ένας ρόλος δύσκολος και απαιτητικός, μα συνάμα και ευλογημένος.

Η αγάπη της μάνας δεν έχει όρια και φραγμούς. «Η μάνα με το θεριό τα βάνει», λένε οι παλιοί.

Οπλίζεται με υπομονή και κατανόηση και ρίχνεται στη δουλειά. Μάνα, σύζυγος, επαγγελματίας, νοικοκυρά, κοινωνική μονάδα, πάντα όμως κοντά στα παιδιά της. Διαμορ-

φώνει χαρακτήρες και συμβάλλει στην προκοπή τους. Διδάσκει ηθικές αρχές και βοηθά το παιδί να βρει το δρόμο του, δίνοντάς του τα απαραίτητα εφόδια για τη ζωή.

Στα αρχαία χρόνια, η τιμή της μάνας ήταν καθήκον του ανθρώπου ήταν ένα αυτονόητο χρέος που καθημερινά έπρεπε να εκπληρώνεται, χωρίς να υπάρχει απαραίτητα συγκεκριμένη ημέρα να γιορτάζεται.

Στα νεότερα χρόνια η γιορτή της μητέρας καθιερώθηκε για πρώτη φορά στις Σκανδιναβικές χώρες, επικράτησε ως έθιμο και μεταδόθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, τη Γερμανία, Ελβετία, Αυστρία και σε άλλες χώρες της Ευρώπης και έφτασε έως την Ελλάδα. Η

γιορτή της μητέρας στη χώρα μας καθιερώθηκε μεταπολεμικά. Ο λαός είχε την ανάγκη να προσηλωθεί στο πανάρχαιο θεσμό της οικογένειας και αγκάλιασε με αγάπη τη γιορτή της μητέρας.

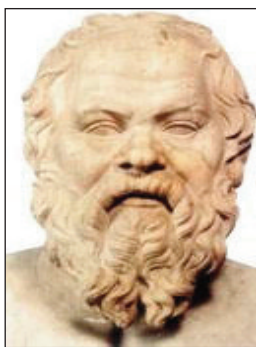
Συνεχίζεται να γιορτάζεται και στις μέρες μας, με το εμπόριο και τη διαφήμιση να επεμβαίνουν ανακαλύπτοντας μία νέα πηγή εισόδων και να αλλάζοντας την υφή της. Δεν παύει όμως, παρά την έντονη εμπορευματοποίηση που δέχεται, να μην χάνει την αίγλη της.

Ύμνοι, τραγούδια, και αφιερώματα κρατούν ζωντανό το σκοπό της ύπαρξής της. Ύμνοι και τραγούδια που αγκάλιασαν τη πλάση όλη σαν τη δική της αγκαλιά και μίλησαν στις καρδιές των ανθρώπων:

«Ήσουν φως μες το κονάκι κι ανάσα της παρηγοριάς εσύ κατάπινες φαρμάκι και μέλι πότιζες εμάς».

Περί Ψυχής: Από τον Σωκράτη και τον Πλάτωνα, τους Στωικούς, τους Σκεπτικούς και τον Επίκουρο, μέχρι τον Χριστιανισμό

Δεν υπάρχει θέμα που να απασχόλησε περισσότερο τον άνθρωπο, από το θέμα του θανάτου και της ψυχής. Τα Πατερικά κείμενα και η Φιλοκαλία είναι γεμάτα με σχετικές αναφορές Αγίων Πατέρων. Η Φιλοκαλία ήταν μια ανθολογία του Αγίου Νικόδημου του Αγιορείτη, που την παρέδωσε το 1777 στον Άγιο Μακάριο Νοταρά. (Ο Άγιος Μάρκος ήταν της οικογένειας των Νοταράδων και εκθρονίσθηκε από τους Τούρκους, γιατί θεωρήθηκε συμμετοχος στην επανάσταση του 1770 στην Πελοπόννησο).

Σωκράτης

Αυτός την παρέδωσε στον Ιωάννη Μαυροκορδάτο κι εκείνος ανέλαβε τα έξοδα της έκδοσης, που έγινε στη Βενετία το 1782. Έκτοτε μεταφράστηκε και κυκλοφόρησε σε όλες τις Ορθόδοξες χώρες. Μέσα σ' αυτήν την ανθολογία βρίσκει κανείς πολλούς θησαυρούς σχετικά με τον θάνατο και την ψυχή. Ο Άγιος Αντώνιος λέει ότι, όταν ο άνθρωπος κατανοήσει τον θάνατο, τότε κατανοεί και την αθανασία. Ο Απ. Παύλος περιμένει τη στιγμή που θα ελευθερωθεί το σώμα του από την κυριαρχία του θανάτου, ο δε Άγιος Ησύχιος συμπεραίνει ότι ο πιο ωφέλιμος παιδαγωγός του σώματος και της ψυχής είναι η αδιάκοπη μνήμη θανάτου και εννοεί τη φυσική και συνεχή -σαν την αναπνοή- μνήμη θανάτου, η οποία παράγει όλες τις αρετές.

Ας έρθουμε όμως στους Έλληνες φιλοσόφους.

Πολλά χρόνια πριν τον Σωκράτη και τον Επίκουρο, ο **Ξενοφάνης ο Κολοφώνιος** (570-470 π.Χ.) στη Νότια Ιταλία, όπου κατέφυγε διωγμένος από την Περσική εισβολή στη Μ. Ασία, θα βάλει πρώτος τις βάσεις του μονοθεϊσμού, απορρίπτοντας την πολυθεΐα, ο δε **Παρμενίδης** και ο **Ζήνων**, επίσης στη Νότια Ιταλία, τις βάσεις της Μεταφυσικής. Ο Θεός είναι ένας, έλεγε ο Ξενοφάνης, και δεν είναι όμοιος με τους ανθρώπους, ούτε στη μορφή, ούτε στο πνεύμα και μάλιστα σχολίαζε ειρωνικά το ότι οι άνθρωποι έφτιαχναν τους θεούς παρόμοιους μ' αυτούς... «Αιθίοπες τε μέλανας, σιμούς τε (μαύρους και με μικρή μύτη), Θράκες τε πυρρούς και γλαυκούς (κοκκινομάλληδες και με γαλανά μάτια)». Η πιο σημαντική όμως ρήση του ήταν το ότι πρόκρινε τη σοφία και την αληθινή γνώση, έναντι της σωματικής δύναμης: «ουδέ δίκαιον προκρίνειν ρώμην, της αγαθής σοφίης».

Ο **Σωκράτης** προηγείται του Επίκουρου. Γεννήθηκε το 469 π.Χ. και πέθανε το 399. Για τον Σωκράτη, ο θάνατος είναι ο διαχωρισμός της ψυχής από το σώμα και εν τέλει είναι η μεταβολή κατά την οποία η ψυχή μετοικεί από τον εδώ τόπο, σε άλλο τόπο. Μετά την αποδέσμευσή της από το σώμα, πηγαίνει ενώπιον των ουρανίων δικαστών (διάλογος με τον Φαίδωνα). Εκεί λοιπόν στον Άδη, οδηγείται από την παιδεία της και τις καλές της πράξεις και αναλόγως κατευθύνεται προς την περιοχή της ευδαιμονίας ή την περιοχή της τιμωρίας. Βλέπουμε λοιπόν ότι η τοποθέτηση του Σωκράτη, αν και προηγείται αιώνες, σχεδόν ταυτίζεται με τον Χριστιανισμό και στο θέμα αυτό της ψυχής είναι εκ διαμέτρου αντίθετη προς τη φιλοσοφία του Επίκουρου.

Ο **Επίκουρος** γεννήθηκε στη Σάμο το 341π.Χ. και πέθανε το 270 π.Χ. στην Αθήνα. Η επαφή του με τον φιλόσοφο Ναυσιφάνη τον απομάκρυνε από τον Πλάτωνα και τον έστρεψε προς τον

Δημόκριτο. Ίδρυσε στην αρχή ένα φιλοσοφικό κύκλο στη Μυτιλήνη και τη Λάμψακο, και αργότερα όταν πήγε στην Αθήνα αγόρασε ένα κτήμα κοντά στον Πειραιά, τον λεγόμενο «κήπο του Επίκουρου», όπου δίδαξε τη Φιλοσοφική του ιδεολογία, η οποία αποδείχθηκε, ότι ήταν πολύ κοντά στον Χριστιανισμό.

Δίδασκε ότι:

Ο πλούτος είναι απατηλός και δεν τον κατέχουμε, μας κατέχει. Η φήμη είναι το ίδιο εφήμερη με τον πλούτο. Ο πραγματικός στόχος του ανθρώπου πρέπει να είναι η καλή υγεία, ο πνευματικός πλούτος

κι η ηθική ζωή. Έδινε μεγάλη αξία στη φιλία και συμβούλευε λιτότητα και αυτάρκεια, που ήταν στην πραγματικότητα τα λάβαρα της ιδεολογίας του.

Μακριά από την εξουσία και την πολιτική... συμβούλευε. Σκοπός της ζωής πρέπει να είναι η ηδονή, κι όταν έλεγε ηδονή, εννοούσε την πνευματική ηδονή, η οποία φτιάχνεται από την ήρεμη ψυχή και την έλλειψη σωματικού πόνου. Με λίγα λόγια η έλλειψη πόνου και η ήρεμη ψυχή είναι, κατά τον Επίκουρο, το αγαθόν και το τέλειον για τον άνθρωπο. **Μακριά λοιπόν από τον πλούτο και τη δόξα, αυτάρκεια για να είναι εξασφαλισμένη η ελευθερία σου και επίσης αφοβία και καταφρόνηση του θανάτου.**

Ο φόβος του θανάτου είναι πανάρχαιος. Ένας ήρωας της Βαβυλώνας, ο Γκιλκαμές, πριν 4000 χρόνια έγραψε: Θλίψη ανατέλλει στην καρδιά μου, με φοβίζει ο θάνατος, κατηφορίζω προς την παρακμή και τη συρρίκνωση... Πράγματι ο θάνατος είναι η σκοτεινή σκιά μας... που μας ακολουθεί παντού.

Η φιλοσοφική θεώρηση του φόβου του θανάτου, από τον Επίκουρο, αντιμετωπίζεται φιλοσοφικά με το επιχείρημα της «συμμετρίας». Σύμφωνα με αυτό: η κατάσταση ανυπαρξίας που βρισκόμαστε μετά τον θάνατό μας, είναι ίδια με την αντίστοιχη κατάσταση, πριν τη γέννησή μας. Με λίγα λόγια ο Επίκτητος δεν πιστεύει στη μετά θάνατο ζωή, για δε την ψυχή λέει ότι υπάρχει μεν, όσο ζει ο άνθρωπος, αλλά πεθαίνει μαζί του και εξαφανίζεται.

Δηλαδή ο θάνατος δεν είναι τίποτε για τον άνθρωπο, δεν χρειάζεται πόθος αθανασίας, δεν υπάρχει Θεός δημιουργός, ούτε επεμβαίνει στη ζωή των ανθρώπων, οι δε σοφοί... ποτέ δεν πιστεύουν σε δόγματα, και επομένως οι «πιστεύοντες»... δεν γίνεται να θεωρούνται σοφοί. Για όλα αυτά κατηγορήθηκε από τον Κικέρωνα ως άθεος.

Τι είναι όμως η ψυχή; Ψυχή είναι μια ιδιαίτερη λεπτή και πύρινη πολύτιμη ουσία κατά τον Επίκουρο, μέσα στο ανθρώπινο σώμα. Θα λέγαμε σήμερα, είναι μια ενεργειακή μάζα. Όμως σύμφωνα με την αρχή του Λαβουαζιέ, η ενέργεια δεν εξαφανίζεται. Άρα σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα, η ψυχή δεν εξαφανίζεται. Θα μπορούσε να είναι αυτό που ονομάζουν οι επιστήμονες ενεργειακό σώμα, η αύρα δηλαδή, που φωτογραφίζεται μάλιστα, με τη μέθοδο Kirlian. Αυτό που περιγράφεται σαν φωτοστέφανο και ζωγραφίζεται ή καλύτερα αγιογραφείται. Είπα «περιγράφεται» γιατί πραγματικά βρέθηκε γράμμα Ρωμαίου στρατιώτη (στους πάπυρους της Οξυρύγχου) προς την οικογένειά του, όπου με απορία και θαυμασμό περιγράφει την περίεργη και ανερμήνευτη φωτεινότητά του προσώπου της Παναγίας

και του Χριστού... «του πλάνου εκείνου και της μητέρας του», κατά την ώρα της σταύρωσης.

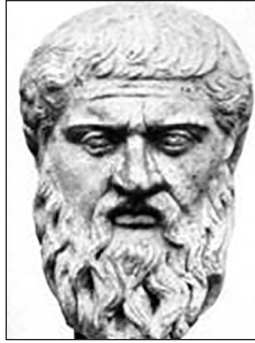
Αλλά την ψυχή, το ενεργειακό σώμα δηλαδή του ανθρώπου, την περιγράφει και η Παλαιά Διαθήκη στον Εκκλησιαστή, όπου παριστάνεται να συνδέεται με το σώμα, με μια αργυρά χορδή. Μια τέτοια ακριβώς αναπαράσταση είδα εγώ προσωπικά, σε τοιχογραφία, στο Μουσείο του Καΐρου και εντυπωσιάστηκα: Ένας νεκρός στέκει σ' ένα νεκροκρέβατο κι από πάνω του αιωρείται, το ίδιο ακριβώς σώμα, αχνό και μόλις αντιληπτό ζωγραφικά, το οποίο συνδέεται (στόμα με στόμα), με μια λεπτή αλυσίδα, την αργυρά χορδή, αυτήν που τόσο ποιητικά αναφέρει ο σοφός Σολομών στον Εκκλησιαστή της Παλαιάς Διαθήκης: «...διότι ο άνθρωπος υπάγει εις τον αιώνιον οίκον αυτού... όταν λυθεί η αργυρά άλυσος, όταν σπάσει ο λύχνος ο χρυσούς, όταν συντριβεί η υδρία εν τη πηγή... και τότε το πνεύμα επιστρέψει εις τον Θεόν, όστις έδωκεν αυτό».

Κάθε σκέψη μας θα έλεγε ένας σύγχρονος επιστήμονας είναι μια μορφή ύπαρξης, μια μορφή ενέργειας. Η συμπύκνωση των σκέψεων όλης της ζωής μας θα μπορούσε να είναι η ίδια η ψυχή μας. Τα λεπτά αυτά θέματα προσπαθούν να ερμηνεύσουν δύο τελείως αντίθετα ρεύματα: 1) του ιδεαλισμού του Leibnitz και του 2) ρεαλισμού του Galileo. Σύμφωνα με τον Ιδεαλισμό: η επιστήμη, οι αισθήσεις και η λογική, δεν έχουν την ίδια αξία με την ενόραση, η οποία μπορεί να αποκαλύψει μια άλλη πραγματικότητα, την υπερβατική. Αυτή πραγματοποιείται με το σβήσιμο κάθε αναλυτικής σκέψης (όπως επιχειρεί ο Ινδουισμός) ή με την επικοινωνία με τον Θεό -νοερά προσευχή-(όπως συμβουλεύει ο Χριστιανισμός).

Ο δρόμος αυτός οδηγεί στην αποκάλυψη και ερμηνεία των Μεταφυσικών φαινομένων και γιατί όχι και των θαυμάτων.

Φαίνεται τελικά ότι αυτό που τώρα υπερβαίνει τις αισθήσεις, την επιστήμη και τη λογική, θα πάψει να είναι υπερβατικό, όταν η Φυσική θα εξελιχθεί και θα συμπληρωθεί. Τότε ο άνθρωπος θα πιστέψει παραπάνω και θα δώσει επιτέλους την αξία που πρέπει στην ψυχή του.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένας έντονος θρησκευτικός αποχρωματισμός. Η Χριστιανική πίστη μοιάζει να είναι περιττή.

Πλάτωνας

Η τεχνολογία και η κατανάλωση έγιναν τρόπος ζωής και αυτή η αντίληψη του νοήματος της ζωής, είναι επινόηση της Δυτικής Θεολογίας, η οποία μάλιστα ενέταξε και την αθανασία της ψυχής... στη λογική του δικού της κέρδους. (Εδώ να αναφέρουμε παρεπιμπτόντως ότι στη Δύση ο Πάπας, αιώνες εμπορευόταν την κάθαρση της ψυχής των νεκρών, εξαγοράζοντάς την με την πανάκριβη «παραμονή» της στο λεγόμενο Καθαρτήριο!)

Η καταναλωτική κοινωνία σαν οργανωμένο σύστημα υπόσχεται ποιότητα ζωής και έχει σαν σκοπό το κέρδος κάποιων. Με τον υπνωτιστικό μηχανισμό

της διαφήμισης, θεοποιήθηκε η ποιότητα ζωής, ενώ η πνευματική ολοκλήρωση της ανθρώπινης ύπαρξης έμεινε στην άκρη. Η καταναλωτική υστερία έφερε τη θρησκευτική αδιαφορία και η θεοποίηση της επιστήμης και της τεχνολογίας έλυσαν όλα τα προβλήματα και απέδειξαν πανηγυρικά την ανυπαρξία του Θεού και της ψυχής. Όμως η Ορθόδοξη πίστη διαφωνεί ριζικά με όλα αυτά.

Επέλεξα να τελειώσω τη μικρή αυτή εισήγηση με τα λόγια δύο μεγάλων του Χριστιανισμού, του Μεγάλου Βασιλείου και του Αποστόλου Παύλου. Ο

Μέγας Βασίλειος λέει: **Ου γαρ ελαττούται η επί τοις μεγίστοις έκπληξις, επειδάν (:όταν) ο τρόπος καθ' όν γίνεται τι των των παραδόξων εξευρεθεί** και τα μέγιστα είναι τα δυσερμήνευτα: η δημιουργία του κόσμου ίσως και η αθανασία της ψυχής επίσης.

Και στη συνέχεια ο Παύλος λέει στην προς Κορινθίους Α: ... **μερικὴν μόνον γνῶσιν ἔχομεν καὶ μερικὴν προφητείαν. Ἀλλ' ὅταν ἔρθῃ τὸ τέλειον, τὸ μερικόν θα καταργηθεῖ. Ὅταν ἦμουν νήπιον ἐμιλοῦσα σαν νήπιον, ἐσκεπτόμουν σαν νήπιον, ἐσυλλογιζόμουν σαν νήπιον. Ὅταν ἔγινα ἄνδρας κατήργησα τοὺς νηπιακοὺς τρόπους. Τώρα βλέπομεν σαν σε καθρέπτη, τότε ὅμως θα βλέπομεν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Τώρα γνωρίζω μερικῶς, ἀλλὰ τότε θα ἔχω πλήρη γνώση!**

Μέχρι λοιπόν να έχουμε την πλήρη γνώση, ας πιστεύουμε!

Δέσποινα Χίντζογλου- Αμασλίδου
Ιατρός-συγγραφέας

Γιατί χορεύω

Χορεύω γιατί αγαπάω
χορεύω γιατί πονάω
χορεύω γιατί χαίρομαι
χορεύω γιατί θλίβομαι
χορεύω... και ανυψώνομαι και φεύγω...
Χορεύω γιατί μοιάζω
χορεύω γιατί διαφέρω
χορεύω γιατί μεταδίδω
χορεύω γιατί εκπέμπω
χορεύω... και ανταλλάσσω και ενώνομαι...
Χορεύω γιατί συμμετέχω
Χορεύω γιατί μοιράζομαι
χορεύω γιατί δημιουργώ
χορεύω γιατί επικοινωνώ
χορεύω... και χαρίζομαι και κοινωνώ...
Χορεύω γιατί ανακαλύπτω
χορεύω γιατί αποκαλύπτω
χορεύω γιατί εκφράζω
χορεύω γιατί υπάρχω
χορεύω... και φωτίζομαι και ακτινοβολώ...
Χορεύω γιατί με συναντώ

χορεύω γιατί σε συναντώ
χορεύω και με το συν-
χορεύω και με το -αντί
χορεύω... και μας συναντώ και μας βρίσκω...
μαζί, στο ΣΥΝ- του Σύμπαντος,
που χορεύει μαζί μας...
ανταλλάσσω χορεύω.

Δήμητρα Γκιντίδου

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Πολυαγαπημένε μου, απάνεμο λιμάνι έγινε η αγκάλη μου, όταν η θάλασσα η κυμοθαλής –καράβι τσακισμένο– σε τούτο εδώ τον αιγιαλό σε ξέβρασε, Οδυσσέα. Ο Ήλιος, που τις παχιές του αγελάδες σφάζατε, σου 'κοψε το δρόμο του γυρισμού για την Ιθάκη, και στην όμορφη, την θαλερή Ωγυγία σε ξέρασε ο Ναύπλιος, ο δαίμων ο θαλάσσιος, αγριεμένος. Γιατί τον γιο του, τον σοφό, εφευρετικό Παλαμήδη άδικα κατηγορήσες, και απιμωτικό θάνατο δέχτηκε από των Αχαιών τις σπάθες, που είχε ευεργετήσει.

Η μοναξιά μας διασταυρώθηκε 'κείνο το πρωινό, την ώρα που ο ήλιος γεννιόταν απ' της ιριδόμορφης Αυγής τους κόλπους, χαϊδεύοντας του πέλαου την απεραντοσύνη. Ένωσα τη ματιά σου να με διαπερνά, ανεμώνες άνθισαν στο πρόσωπό μου, ενώ δυο γλαροπούλια ζυγιάζονταν μπρος μας έτοιμα να βουτήξουν παρέα στ' αφρόκυμα. Σε τούτη 'δώ την ακρογιαλιά σε συνάντησα, θαλασσοπούλι μου, με τσακισμένα τα φτερά. Το γεροδεμένο, ηλιοψημένο σου κορμί, γεμάτο φύκια και αρμύρα, άγρια χτυπημένο απ' τον τριαινοκράτη Ποσειδώνα, κείτονταν στην αμμουδιά –δελφίνι ξεβρασμένο, που πνέει τα λοίσθια. Άπλωσα τα χέρια μου, σε ανασήκωσα, με τα μαγικά μου φίλτρα σε ανάστησα. Σε πόνεσα, σ' αγάπησα, σ' ερωτεύτηκα. Κι έγινε το σώμα μου φωλιά για την πληγωμένη σου καρδιά, και μέρωσε τ' άγριο βλέμμα σου, που θύμιζε βοριά και τρικυμία. Κι έγινε το χάδι μου πνοή της τάλαιπωρημένης σου ψυχής. Χιλιάδες άστρα έλαμψαν στον ουρανό μου, μύρια όνειρα φτερούγισαν μπρος μου...

Σ' έφερε το κύμα στα μέρη μου, καλέ μου, κι ήσουν ό,τι ποθούσε η ψυχή μου· ένας άνδρας μεστωμένος κι ώριος. Ήσουν ο ήλιος, που φώτισε τα δώματά μου, σκόρπισε την ομίχλη μου κι άνθισε το γέλιο μου. Τα πουλιά της αυλής μου τρελά τριτίζαν, οι φυλλωσιές των δένδρων τραγουδούσαν στο απαλό του Ζέφυρου χάδι και η καρδιά μου μεθυσμένη χόρευε.

Τα λόγια σου στάλα στάλα κοινωνούσα· με μάγευαν οι ιστορίες σου για κόσμους μακρινούς, ενώ στην εστία ευώδιαζαν η καιόμενη θούγια και τα ξύλα του κέδρου· με γοήτευε η ματιά σου, πόθος καυτός έρρεε στις φλέβες μου, κι ο έρωτάς μου φούντωνε. Πόσα οργανικά παραληρήματα ζήσαμε; Πόσα φιλιά στήσαν χορό στα φλόγινα κορμιά μας; Γαλάζιοι ποταμοί ευτυχίας με πλημμύριζαν.

Και να 'μαι τώρα εδώ, στην ίδια ακρογιαλιά, αρχόντισσα θεά εγώ, η Καλυψώ, φορώντας την αραχνοϋφαντη λευκή μου εσθήτα και με τη ζώνη την χρυσή ζωσμένη, με δάκρυα στα μάτια κατέβηκα να σε αποχαιρετήσω. Φυλλορροούσα καρδιά μου, φεύγει ο καλός σου, αποχαιρέτισέ τον, τον Οδυσσέα. Θάλασσά μου, γαλανή θεά, εσύ είσαι η χαρά μου, εσύ και η απελπισιά μου. Ελπίδες γεννά το γαλάζιο σου, αναμένοντας λευκό πανί στον ορίζοντά σου να φανεί· κι ελπίδες κάθε μέρα πεθαίνουν στην πλατύτερνη όψη σου, όταν ούτε αποδημητικό πουλί δεν πετά στον ουράνιο θόλο σου. Αχ! ονειροδίνητη ψυχή μου, τον θαλασσόλυκο Οδυσσέα ερωτεύτηκες, ένα πουλί ταξιδιάρικο, που στην Ιθάκη του ποθεί να γυρίσει.

Εφτά χρόνους, λατρεία μου, στα δώματά μου ζούσες, την κλίνη μου την ομορφοσκαλισμένη μοιραζόσουν. Εφτά χρόνους νέκταρ και αμβροσία σου πρόσφερα, καλέ μου. Πόσα όμορφα ταξίδια στο βασίλειο της ψυχής σου έκανα, προσπαθώντας την ασυμβίβαστη, την αδέσμευτη φύση σου να εξερευνήσω, του χρόνου τα αποτυπώματα να ανιχνεύσω. Πόσες φορές στου κορμιού σου τις ακρογιαλιές δεν περιδιάβηκα, στις άγνωστες θαλασσοσπηλιές σου δεν περιπλανήθηκα, και αυτή η περιπαθής περιπλάνηση πώς με απογειώνει. Ω, ταίρι μου ακριβό! εφτά χρόνους στους λοφίσκους και στις γοητευτικές μου κοιλάδες ξοδεύσουν, στις δροσερές μου κρήνες ξεδιψούσες, το

νέκταρ μου ρουφούσες. Τώρα στην αγκαλιά της νηοπνίχτρας θάλασσας πάλι γυρίζεις, να σπαταληθείς. Πώς γλίστρησες απ' την αγκάλη μου, δελφινόψαρό μου; Εφτά ολόκληρους χρόνους την πανέμορφη γη σου κατοικούσα, η στερημένη μου ύπαρξη δεν χόρταινε τον πόθο του κορμιού σου. Στις θάλασσες των ματιών σου ολόγυμνη βυθιζόμουν, γλυκό φιλή απ' την φιλήδονη αχρηβιά των χειλιών σου γευόμουν. Αχ! πανέμορφη Γη μου, λάσιο στήθος, χλοερό μου λιβάδι και μαξιλάρι, μυρωδάτα άνθη μου, λαχταριστό κορμί μου, πώς θα σας αποχωριστώ;

Νύμφη της Ωγυγίας εγώ, στου Κάτω Κόσμου τα μυστήρια μνημένη, που καλά ξέρω να κρύβω, θέαινα, αρχόντισσα του τόπου, κοντά μου ήθελα να σε κρατήσω, γιατί πολύ σ' αγάπησα, κι αθάνατο ποθούσα να σε δω. Μα στην καρδιά σου η νοσταλγία φώλιασε, ταξιδιάρικο αδέσμευτο αγρίμι. Αχ! πόσο θλιβόμουν να σε βλέπω κάθε αυγή στον βράχο αυτόν μαύρα να χύνεις δάκρυα, αγναντεύοντας το πέλαος; Ηλύσια πεδία, νήσοι των μακάρων κι ολάνθιστοι λειμώνες χωριούν μπρος στον νόστο για την γλυκιά πατρίδα.

Ακριβοπληρωμένη μου χαρά, στους γλαυκούς της καρδιάς μου ουρανούς έκτισα το χρυσό της αγάπης βασίλειο, με ιριδόχρωμα όνειρα τύλιξα τον τρελό έρωτά μου, άστρα έστρωσα στην κλίνη μας, ροδοπέταλα στο μαξιλάρι μας· κι όλη νύχτα με κερνούσες γουλιά γουλιά τον έρωτα· κι όλη νύχτα ρουφούσα σταλιά σταλιά το αίμα σου· κι όλη νύχτα κυκλοφορούσες μέσα μου...

Τώρα τα θέλγητρά μου πια δεν σε κρατούν κοντά μου· ούτε η όψη μου η εύμορφη, τα ποθητά μου στήθη, τα χάδια, τα φιλιά μου· ούτε τα μάγια μου τα θεϊκά δεμένο· ούτε τα δίκτυα μου μπορούν να σε φυλακίσουν, δελφινόψαρό μου. Πως μπορώ να αναμετρηθώ με την Ιθάκη; με μια Ιδέα να αντιπαραταθώ;

Και αφού το αποφάσισες να φύγεις, πολύτροπε Οδυσσέα, και τη σχεδία σου ετοίμασες, κόβοντας δέντρα απ' το πυκνό το δάσος, και πελεκώντας τους κορμούς μαδέρια έδεσες κι έστησες κατάρτι, και με το λινό που σου 'δωσα καλόφτιασες ιστία, δέξου απ' την καρδιά μου κι αυτά τα δώρα, για κατευόδιο. Γλυκόπιτο οίνο ερυθρό γεμάτο είναι τ' ασκή, απ' της κληματαριάς μου τα ζουμερά σταφύλια, που το ιερό το σπήλαιο στεφανώνει· φρούτα γευστικά από το περιβόλι μου έχουν τα πανέρια· νερό, ψωμί φρεσκοψημένο και γλυκείς πλακούντες· μαύρη σταφίδα και ξανθιά, σύκα αποξηραμένα και άλλες προμήθειες, για να θρέφεσαι. Πάρε κι αυτά τα καθαρά ενδύματα ν' αλλάξεις σαν απ' τα κύματα βραχείς. Και τα τέκνα της αγάπης μου, ο Ναυσίννοος* και ο Ναυσίθοος* –ευχές μου καλοτάξιδες απ' τις καρδιάς τα βύθια– θα σε ακολουθούν στου γυρισμού τον δρόμο. Και να θυμάσαι: πάντα στα αριστερά σου να βλέπεις τις κόρες του Άτλαντα, τις όμορφες Πλειάδες· τον αργοσβήνοντα Βώτη μην χάσεις απ' τα μάτια σου· και απ' τον αστερισμό της Άρκτου, που πάντα λαμπερή και ξάγρυπνη τον Ωρίωνα караδοκεί, να ισιώνεις την πορεία σου.

Κι εγώ, ακριβέ μου, με τα λάφυρα της μνήμης μου πια θα ζω. Τα όνειρά μου, τα ναυαγισμένα, στους πέντε ανέμους θα κρεμάσω, τον πόνο μου τραγούδι θα κάμω και στον αργαλειό μου τις ανεκπλήρωτες τις πεθυμίες μου με την χρυσή σαίτα μου θα υφάνω.

Βράδυ πρωί –θλιμμένη Νηρηίδα– στο βράχο αυτό καθισμένη, θα με βρίσκει ο ήλιος, με τη ματιά καρφωμένη στα βάθη του ορίζοντα, να ονειροβατώ. Εξωτική σκιά τη μορφή σου να νοσταλγώ, να καρτερώ πανί αλαργινό μέσα απ' το πέλαο να φανεί. Αχ! πως τρέχουν τα δάκρυά μου. Να μπορούσα να τα συλλέξω –μαργαριτάρια λευκά– περιδέραιο να τα πλέξω και γύρω από το γεροδεμένο μπράτσο σου, ακριβό μου φυλαχτό, να σου τα δέσω. Ω! μάτια μου –γαλάζια μου πελάγη–, μαλλιά μου ανεμίζοντα, που αναδεύεστε στου Ζέφυρου τον απαλό χορό, μπράτσα μου γεροδεμένα, λάσιο στήθος –του πόθου

μου μαξιλάρι-, πώς θα σας αποχωριστώ; Όνειρά μου, της καρδιάς μου ελπίδες, πώς σκορπίσατε; Στα φτερά των εφήμερων πεταλούδων ταξιδέψατε, και τώρα σας σάρωσε ο Βοριάς.

Καρδιά μου, την ώρα τούτη μην λιποψυχάς, κι αποχαιρέτα τον, τον άνδρα τον ταξιδευτή. Ω, άρπα της ψυχής μου! τα μελίφωνα τραγούδια σου πόνο θα στάζουν. Φόρμιγγά μου ποικιλόγυρη, πονεμένα θα ηχούν οι χορδές σου. Λύρα μου αηδονολούσα, μαυροφόρεσε, και άλικο βάψε το δοξάρι σου· ένα άλικο τριαντάφυλλο και η πονεμένη μου καρδιά, και τ' άσματα πορφυρωμένα.

Ιτιές μου κλαιουσες, χύστε ποτάμι δάκρυα, μυρσίνη μου αν-
θοστόλιστη τα πέταλά σου τίναξε και σεις, λεύκες μου ψηλόλιγνες
κι ορθόκορμα ευώδη κυπάρισσα λυγίστε τις κορφές σας κι
αποχαιρετήστε τον άνδρα, που εφτά χρόνους σας κλάδευε και
σας περιποιόταν.

Κρήνες μου λαλέουσες, σωπάστε το κελάρυσμα και σεις πουλιά μου, που κουρνιάζετε στην Ωγυγίας τα δάση, γλαύκες νυχτόβιες και ιέρακες, θαλασσινές κουρούνες και λεύτερα γλαρόνια, συναχθείτε στον αιγιαλό και αποχαιρετήστε τον ναυσίνοο Οδυσσέα, του χωρισμού ήρθε η ώρα. Χλωρίδα μου γλυκόλαλη, μικρό μου χλωμοπούλι, μη σταματήσεις το κελήδημα, και συ, θλιμμένη αηδόνα μου, με αυτό το αηδονολάλημα, που την καρδιά ραγίζει, αποχαιρέτησέ τον, τον άντρα αυτόν που λάτρεψα.

Ω, θεοί! τ' ἄρμενα σε λίγο θα σηκώσει, ο καλός μου, και στην πλατύραχη θάλασσα θα ανοιχτεί. Ας είναι ναυσίθοος του γυρισμού ο δρόμος! Αερόμορφη Ἥρα, Συ, των ανέμων τροφέ! ούριο άνεμο στείλε ξωπίσω, κατευόδιο στο μακρινό της επιστροφής του ταξίδι. Νεφεληγερέτη Δία, αστραπαίε, βροντερέ, μην ανακόψεις τον δρόμο του. Και Συ, κυανοχαίτη Ποσειδάωνα, που τους ίππους του πόντου ελαύνεις, γαλήνεψε τις θάλασσες και ευμένεια δείξε στον πολυταξιδεμένο άνδρα. Τηθύς, γλαυκομάτα του Ωκεανού νύμφη, και σεις αερινές Νεφέλες, και αύρες Ζεφυρίτιδες, ηδύπνοες, ποντογενείς, και ωραιόμαλλες Νηρηίδες, που στήνετε χορό στους υγρούς θαλάσσιους δρόμους, τους Τρίτωνες ακολουθώντας, βοηθήστε τον θαλασσοδαρμένο Οδυσσέα να φτάσει στην Ιθάκη του. Λευκοθέα, μέδουσα* γοργόνα μου, της θάλασσας Κυρά, στο ποντοπόρο του ταξίδι συντρόφεψέ τον. Κι αν αγριέψει ο Ποσειδών και με την Τρίαίνα του το πέλαγος ταραξει, κι αβοήθητος στα αψηλόκορμα τα κύματα βρεθεί, ρίξε του το κεφαλομάντηλό σου, στο στήθος του –λευκό σωσίβιο– να δέσει· υγρό τάφο μην τύχη, η αγάπη μου. Πάρε τον στην αγκαλιά σου, Σώτειρα θεά μου, και σε ζεστή αμμουδιά σώο απίθωσέ τον. Τον γνώρισα καλά τον ώριο άνδρα, που χρόνους επτά με κερνούσε μυρωμένα φιλιά· σκοπός του ειν' η Ιθάκη, μα τροφή της ζωής του η περιπέτεια. Ταξιδευτής γεννήθηκε, αποδημητικό πουλί είν' της ψυχής του η φύση. Οιστροδίνητος, με διονυσιακή ορμή, θρύμμα μπορεί να γίνει, ακολουθώντας τον σκοπό που ο νους του έχει χαράξει.

Ω, θεία Ειμαρμένη! ανωτέρα θεών και θνητών ανθρώπων, Συ, που τους συμπαντικούς νόμους ορίζεις και το πεπρωμένο χαράξεις, αίσιο δώσε τέλος στο ταξίδι του αγαπημένου μου. Εγώ το ριζικό μου το ξέρω· πάλι στην ανελέητη μοναξιά μου θα γυρίσω· στα καθήκοντά μου, ως θεματοφύλαξ των μυστικών του Κάτω Κόσμου, Χθόνια θέαινα, Νύμφη αφιερωμένη του Άδη στο σκοτεινό σπήλαιό μου των αχράντων μυστηρίων θα συνεχίσω να ιεουργώ. Και στον αργαλειό μου τις ώρες θα μετρώ, σιγομοιρολογώντας την χαμένη μου αγάπη, καθώς της εκλεκτής Κόρης, της ομόκλινης του Πλούτωνα, τον αραχνοῦφαντο πέπλο θα χρυσοκεντώ.

Ω, πλάσμα αιπιόθητο! κρυφαναβρύζουσα πηγή μου, φαρμάκι τώρα μες την ψυχή μου στάξεις. Πώς τρέχουν οι βρύσες των ματιών μου; Για ποιον, καλέ μου, θα τραγουδάει η λεύκα μου, και στην εστία μου για ποιον θα ευωδιάζει η θούγια και του κυπάρισσου τα ξύλα; Κι απ' της κληματαριάς μου τα ώριμα χυμώδη τσαμπιά ποιος πρώτος θε να γεύεται;

Φεύγεις, ακριβέ μου, και εγώ αιώνια θα σε αναζητώ σε κάθε γωνιά της Ωγυγίας. Θα σε γυρεύω στα πορφυρά δειλινά, ανάμεσα στα χρυσωμένα σύννεφα, στις ροδαλές αμφιλύκες, στο γελαστό πρόσωπο του ήλιου· θα σε οσμίζομαι στις μυρουδιές, που θα φέρνει η θαλασσινή αύρα· θα σε ψάχνω εκεί που η ίριδα απλώνει τις χρωματιστές κορδέλες της, ανάμεσα στη γη και στον ουρανό· θα σε βλέπω στα φωτεινά μάτια της ασημογάλανης Σελήνης και τις νύχτες αγρύπνιας με αστροφεγγιά θα σε γυρεύω ανάμεσα στ' άστρα· θα σε γεύομαι στη μελογύρη των λουλουδιών και μες τη μαλαματένια την φιάλη μου, στου μεθυδότη άκρατου οίνου την επιφάνεια, την περιπόθητη μορφή σου θ' αντικρίζω. Με λαχτάρα θα σε περιμένω τις βραδιές, τα πρωινά, τα λαμπερά καταμεσήμερα, να ξεχαστείς πάνω στη σάρκα μου, πολυπόθητε έρωτά μου...

Αχ! ο χωρισμός με τρελαίνει και δεν ξέρω τι λέω. Πρωί πρωί σε έλουσα μ' αρώματα και δάκρυα σε μύρανα, κοτσίδα τ' ατίθασα μαλλιά σου έπλεξα και γύρω από την κεφαλή σου – στεφάνι μυρωδάτο– σου τα έδεσα. Κούρεψα λίγο και τ' άγρια γένια σου. Τώρα μοιάζεις με τον κυανοχαίτη Ποσειδάωνα στεφανωμένο, που στον θαλάσσιο ταχύπλοο ίππο του ετοιμάζεται να ανέβει.

Μελίφωνα της άρπας μου ηχολάλια με δάκρυα λουστείτε·
 φόρμιγγά μου εσύ, που τη χαρά ταξίδευες, σώπασε το τραγούδι
 σου· τριαντάφυλλιές μου ρίξτε τα πέταλά σας, και σεις εαρινά
 μου όνειρα τον μέλανα χιτώνα σας φορέστε, άσματα πια χα-
 ρούμενα δεν θ' ακουστούν απ' τα χείλη μου. Ω! γλυκειά μου
 άνοιξη, πνοή της ζωής μου και χτυποκάρδι μου, χαρά των
 ματιών μου, άρωμα μεθυστικό, πρόσωπο ποθεινό και εράσμιο,
 ο χωρισμός ειν' θάνατος κι ο πόνος δεν διαφέρει.

Σφιχταγκάλιασέ με, καλέ μου, σφίξε με στα δυνατά σου μπράτσα και φίλησέ με. Αχ! μαλλάκια μου όμορφα, ποια τώρα θα σας λούζει; Ποια κρινοδάχτυλα ανάμεσά σας θα περνοούν και τους πλοκάμους σας κοτσίδα θε να πλέκουν; Φιλήδονη αχηβγάδα μου, πώς να ξεκολλήσω τα χεΐλη μου απ' τα χεΐλη σου; Ακήρατε καημέ μου, άφησέ με για τελευταία φορά την γλύκα των χειλιών σου να ρουφήξω, κι ύστερα φύγε, και μην στρέψεις το πρόσωπό σου πίσω προς την Ωγυγία. Ωσάν κύμα ήρθες και κατοίκησες στις γαλαζοπράσινες θαλασσοσπηλιές μου, στα όμορφα παλάτια μου, στην καρδιά μου· ωσάν κύμα πάλι η θάλασσα σε παίρνει μακριά μου. Κι εγώ, η κόρη του Άτλαντα, η αθάνατη Καλυψώ, μαραμένο λουλούδι με το δάκρυ να λαμποκοπά στην άκρη της ίριδας, θα μείνω εδώ, στου ωκεανού τον ομφαλό· στην θάλλουσα Ωγυγία, που αναδύθηκε απ' του πελάγου τους αφρισμένους κόλπους, αναμένοντας το άρμα του ήλιου, του ανέμου το άτι, να σε φέρει πάλι κοντά μου, εξαίσιε έρωτά μου.

*Ο Ναυσίνοος και ο Ναυσίθοος αναφέρονται από τον Ησίοδο (Θεογονία 1017 κ.ε.) ως παιδιά του Οδυσσέα και της νύμφης Καλυψώς. Τα ονόματα βέβαια είναι συμβολικά, αφού ναυσίνοος, σύνθετη λέξη από το ναυσ- και -νόος (νους), σημαίνει ναυτική νοητική ικανότητας, ναυτικό μυαλό· και ναυσίθοος, σύνθετη λέξη από το ναυσ-και -θοός (ταχύς, γοργός, ευκίνητος, από το ρήμα θέω), σημαίνει ταχύπλοος.

*Μεδέουσα ή μέδουσα = η άρχουσα, η κυβερνήτρια, η προστάτις. Από το μέδω (μεσ. μέλλ. μεδήσομαι) άρχω, βασιλεύω, κυβερνώ, προνοώ.

(Α΄ Βραβείο Πεζοτράγουδου, από τον Διεθνή Πολιτιστικό Οργανισμό «Το Καφενείο των Ιδεών», στα πλαίσια του 26ου Πανελληνίου Συμποσίου Ποίησης και Πεζογραφίας «Σικελιανά 2010», που διεξήχθη στις 22 Νοεμβρίου 2010 στην Σαλαμίνα υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, με την συνεργασία του Δήμου Σαλαμίνας, του Ομίλου UNESCO Πειραιώς και Νήσων και της Διεθνούς Ένωσης Συγγραφέων).

Αλεξίου Γεωργία – Γοργώ
Προέδρος ΕΛΒΕ

Αναφορά στην εξέλιξη του ατόμου, του ζευγαριού και, κυρίως, στον κύκλο ζωής της οικογένειας

(Δεύτερο μέρος)

Σχηματίστηκε λοιπόν ένα νέο ζευγάρι και έγινε ένας γάμος (ή μια συμφωνία συμβίωσης). Γίνεται έτσι μια καινούργια οικογένεια. Αν δεν υπάρξουν παιδιά, τότε καταλαβαίνουμε ότι η πορεία της οικογένειας σχετίζεται με την εξέλιξη του ζευγαριού, όπως την αναφέραμε ως τώρα, ενώ πιθανά οι σύζυγοι αναπτύσσουν κάποιες εναλλακτικές σχέσεις, που εν μέρει υποκαθιστούν τον γονεϊκό ρόλο, μέσα από τις οποίες βιώνουν κατά κάποιον τρόπο τις φάσεις εξέλιξης που σχετίζονται με την γονεϊκότητα.

του Δρα Ιωάννη
Σιγάλα
παιδοψυχιάτρου

Αν πάλι το ζευγάρι αποκτήσει παιδιά, τότε η ανάπτυξη των παιδιών παίζει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξή της. Είναι ώρα όμως να αναζητήσουμε έναν ορισμό της έννοιας «οικογένεια» και να μιλήσουμε για τις λειτουργίες της, τους λόγους ύπαρξής της. Δύσκολο να βρει κανείς έναν ορισμό που να περιλαμβάνει σήμερα όλα τα οικογενειακά σχήματα και να περιγράφει τις λειτουργίες τους με ικανοποιητικό τρόπο. Οι περισσότεροι, όταν μιλάμε για την οικογένεια εννοούμε την «πυρηνική» λεγόμενη οικογένεια, που αποτελείται από δύο γονείς και τα παιδιά τους, συνήθως 1- 3. Πολλοί από εμάς όμως δεν ζούμε σε τέτοιου τύπου οικογένειες. Μπορεί να είμαστε μέλη μονογονεϊκών οικογενειών, οικογενειών από ανασύσταση (που αποτελούνται από δύο συζύγους, που έχουν χωρίσει από προηγούμενους γάμους, και τα παιδιά τους από προηγούμενους ή από τον παρόντα γάμο) κ.λπ. Έτσι τα πράγματα γίνονται όλο και πιο πολύπλοκα στην εποχή μας, με κίνδυνο να γίνουν ασαφή. Βρήκα πάντως έναν ορισμό της οικογένειας, που, παρά την ασάφειά του, φαίνεται ότι καλύπτει και τις ευρύτερες λειτουργίες της: «Η οικογένεια αποτελεί κοινωνική ομάδα με χαρακτηριστικά την κατοίκηση στον ίδιο χώρο, την οικονομική συνεργασία και την αναπαραγωγή». Ας δούμε τώρα και ποιες είναι οι λειτουργίες της οικογένειας, που νομίζω ότι μας ενδιαφέρουν περισσότερο: α) Δημιουργεί συγκινησιακό κλίμα, που επιτρέπει έκφραση τρυφερότητας, αλληλοϋποστήριξη, αλληλοφροντίδα, χαλάρωση, αλλά και έκφραση αρνητικών συναισθημάτων (πχ. θυμού), χωρίς να κινδυνεύει να διαλυθεί από αυτά, β) παρέχει στα μέλη της ασφάλεια, οριοθέτηση και αίσθηση του "ανήκειν" (ότι δεν είναι μόνον), γ) παρέχει στα μέλη της τα μέσα για επιβίωση (πχ. τροφή, ενδυμασία), δ) παρέχει στα παιδιά ασφάλεια, χώρο για ανεξαρτητοποίηση, αλλά και έλεγχο και οριοθέτηση – εκπαίδευση στην επικοινωνία και κοινωνικοποίηση – σεβασμό και εκτίμηση για να αναπτυχθούν ο αυτοσεβασμός και η αυτοεκτίμηση – πρότυπα για ανάπτυξη συντροφικής σχέσης και ερωτικής συμπεριφοράς. Και θα μπορούσαμε πιθανώς να συμπληρώσουμε τον κατάλογο προσθέτοντας και άλλες σημαντικές λειτουργίες.

Η περίοδος της εγκυμοσύνης, ειδικά της πρώτης, απαιτεί από τους συζύγους την αντιμετώπιση μιας ποικιλίας δυσκολιών. Δημιουργούνται καινούρια έξοδα, τίθεται θέμα επαγγελματικής δραστηριότητας της συζύγου, οι ερωτικές σχέσεις αδρανούν, η διαρρύθμιση του σπιτιού αλλάζει, όλα αυτά απαιτούν προσαρμογές που μπορούν να προκαλέσουν συγκρούσεις. Η συζυγική σχέση δοκιμάζεται. Αν έχει βασιστεί στην φυσική έλξη ή σε άλλες πιο επιφανειακές ανάγκες και υστερεί σε συντροφικότητα και επικοινωνία, η εγκυμοσύνη μπορεί να αποτελέσει απειλή για τον γάμο. Όταν γεννιέται το μωρό, δημιουργούνται

δυσκολίες στην σχέση των συζύγων. Η σωματική κούραση περιορίζει την συναισθηματική ενέργεια και ο χρόνος που απορροφά η γονεϊκότητα, περιορίζει τον χρόνο που οι σύζυγοι μπορούν να διαθέτουν ο ένας για τον άλλον. Αν όμως δεν είναι συναισθηματικά μπλοκαρισμένοι, θα αναπτύξουν μια νέα διάσταση στη σχέση τους με το να μοιράζονται τις ανησυχίες, τις αγωνίες, τις στενοχώριες, τους φόβους, αλλά και τις χαρές και την βαθειά ικανοποίηση που περικλείει η ανατροφή των παιδιών.

Από την στιγμή που γεννιέται το πρώτο παιδί, αρχίζει η φάση της Οικογένειας με μικρά παιδιά. Το ζευγάρι προσαρμόζεται έτσι ώστε να κάνει χώρο για τα παιδιά, αφού οι σύζυγοι αναλαμβάνουν και γονεϊκό ρόλο. Πρέπει να βρεθεί ο τρόπος, ώστε ο συζυγικός και ο γονεϊκός ρόλος να αλληλοσυμπληρώνονται και να αλληλοεμπλουτίζονται, και όχι να συγκρούονται μεταξύ τους. Η σχέση ανάμεσα στους γονείς αφενός χαλαρώνει για να χωρέσει τα παιδιά και, αφετέρου ισχυροποιείται για να αποτελέσει το υπόβαθρο, πάνω στο οποίο θα αναπτυχθούν οι καινούργιες ζωές. Οι διάφορες φάσεις ανάπτυξης των παιδιών επιδρούν στη ζωή όλης της οικογένειας. Το νεογέννητο βρέφος απορροφά για ένα διάστημα σχεδόν όλη την ενεργητικότητα της μητέρας, που αφοσιώνεται σ' αυτό παρακινημένη και από βιολογικούς λόγους. Η μητέρα ταυτίζεται με πολλούς τρόπους με το μωρό της. Ο ρόλος του πατέρα στην περίοδο αυτή είναι πιο περίπλοκος. Μπορεί να φροντίζει το βρέφος, όπως και η μητέρα σε πολλές περιπτώσεις, συμπληρώνοντας έτσι τον ρόλο της και επιτρέποντάς της να ξεκουραστεί. Μπορεί να στηρίζει την μητέρα στο έργο της και να υποστηρίξει την σχέση της με το παιδί, δημιουργώντας έναν χώρο ασφάλειας γύρω τους. Παράλληλα εκπροσωπεί την οικογένεια στον έξω κόσμο με τις ασχολίες του, ενώ σταδιακά συνδέεται με το παιδί. Η μητέρα δηλαδή φροντίζει στην φάση αυτή το παιδί, ενώ ο πατέρας φροντίζει το παιδί, την μητέρα, αλλά και την σχέση μητέρας – παιδιού. Παράλληλα ο πατέρας συμβάλει περισσότερο στην ανεξαρτητοποίηση και την αυτονόμηση του παιδιού, σε αντίθεση με την μητέρα, που συχνά έχει την τάση να το κρατάει όσο το δυνατό περισσότερο κοντά της.

Η συζήτησή μας από εδώ και μπρος γίνεται πιο πολύπλοκη, γιατί χρειάζεται πλέον να μελετάμε την βιο-ψυχο-κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού, την εξέλιξη των γονέων, καθώς και την γενικότερη οικογενειακή ανάπτυξη (μιλάμε δηλαδή για τις αλληλοδιαπλεκόμενες εξελικτικές πορείες, που αναφέραμε στην πρώτη ημέρα της συζήτησής μας). Όλες αυτές οι διεργασίες αλληλεπιδρούν συνέχεια μεταξύ τους. Όσον αφορά τα πρώτα αναπτυξιακά βήματα του ανθρώπου από την στιγμή της γέννησής του, υπάρχει πληθώρα πληροφοριών και μελετών, που είναι αδύνατο να αναφέρουμε σήμερα. Έτσι αποφάσισα να εστιάσω σε μερικά μόνο σημεία που φάνηκαν πιο ενδιαφέροντα.

1. Τόσο στην διάρκεια της ενδομήτριας ζωής, όσο και μετά την γέννηση, η ανάπτυξη του ανθρώπου εξαρτάται από την αλληλεπίδραση πολλών παραγόντων: Βιολογικών (γενετικός κώδικας, κληρονομικότητα, νευρολογική ωρίμανση, διατροφή, παρουσία χρόνιων νόσων κλπ.), ψυχοκοινωνικών (λειτουργία της οικογένειας, ποιότητα της γονεϊκής λειτουργίας, περιβαλλοντικά ερεθίσματα, σχολική εκπαίδευση κ.λπ.) και ευρύτερων κοινωνικών, που σχετίζονται με την οργάνωση και λειτουργία της Κοινωνίας, στην οποία είναι ενταγμένη η οικογένεια του συγκεκριμένου παιδιού.

2. Γεννιόμαστε με ορισμένα βασικά κληρονομούμενα χαρακτηριστικά – ίχνη της προσωπικότητάς μας, που εμφανίζονται στον πρώτο χρόνο της ζωής και είναι σχετικά σταθερά. Τα ονομάζουμε “ιδιοσυγκρασία”. Δεν υπάρχει ομοφωνία για το ποια είναι αυτά. Μια από τις πιο κατανοητές προτάσεις περιλαμβάνει τα εξής: Συγκινησιακή ευαισθησία (συναισθηματισμός, πόσο εύκολα ανταποκρίνεται κάποιος σε ερεθίσματα, πόσο εύκολα καταπονείται), δραστηριότητα (ενεργητικότητα και γρήγορη ή αργή αντίδραση), στην οποία περιλαμβάνεται και η παρορμητικότητα, κοινωνικότητα (προτίμηση να βρίσκεται κανείς μαζί με άλλους και όχι μόνος). Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι τα χαρακτηριστικά της ιδιοσυγκρασίας αποτελούν τάσεις και όχι συγκεκριμένες συμπεριφορές και ότι συχνά είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς σε πιο βαθμό κάποια συμπεριφορά οφείλεται σε ιδιοσυγκρασιακούς παράγοντες ή σε περιβαλλοντικές επιδράσεις. Κάθε συμπεριφορά σχετίζεται και με τους δύο αυτούς παράγοντες, αλλά δεν είναι εύκολο να διακρίνουμε τις σχετικές αναλογίες.

3. Τα τελευταία χρόνια γίνεται όλο και σπουδαιότερη η κατανόηση της συγκινησιακής προσκόλλησης ή, όπως αλλιώς λέγεται, του δεσμού, δηλαδή η συναισθηματική εγγύτητα, που αναπτύσσει το νεογέννητο μωρό προς την μητέρα του ή προς οποιοδήποτε άλλο σταθερό πρόσωπο λειτουργήσει σαν υποκατάστατό της. Η προσκόλληση υποχωρεί (και διαχέεται) μετά τον 3ο χρόνο της ζωής, περίοδος που θεωρείται η καταλληλότερη για να αρχίσει η προσχολική εκπαίδευση των παιδιών. Η ανάπτυξη ασφαλούς σύνδεσης με τη μητέρα είναι μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ικανότητας

από το παιδί για εξερεύνηση του περιβάλλοντος χωρίς υπερβολικό άγχος, αναστολή ή απερίσκεψία. Η ύπαρξη του σταθερού άλλου είναι αναγκαία για την επιβίωση του μωρού. Η προσκόλληση έχει μελετηθεί εντατικά και έχει αποδειχθεί ότι ισχύει για τον άνθρωπο σε πολλά πολιτισμικά περιβάλλοντα, καθώς και σε όλα τα ζώα και πτηνά στα οποία έχει εξεταστεί. Πειραματικά έχουν βρεθεί τρεις τύποι προσκόλλησης στα ανθρώπινα βρέφη: α) Ασφαλώς συνδεδεμένα.

Χρησιμοποιούν τη μητέρα σαν βάση για εξερεύνηση. Αν η μητέρα εξαφανιστεί για λίγο και επιστρέψει, την χρησιμοποιούν σαν πηγή ανακούφισης και επαφής. β) Ανήσυχια/αποφευκτικά. Χρησιμοποιούν τη μητέρα σαν βάση για εξερεύνηση. Αν η μητέρα εξαφανιστεί για λίγο και επιστρέψει, την αποφεύγουν και απομονώνονται. γ) Ανήσυχια/αμφίθυμα. Αντιδρούν στην επανεμφάνιση της μητέρας με θυμό, αναζητώντας αμέσως επαφή και απορρίπτοντας τις προσπάθειες της μητέρας να τα ανακουφίσει.

Φαίνεται ότι η ανάπτυξη όσον το δυνατόν πιο ασφαλούς προσκόλλησης του βρέφους με την μητέρα του ή το υποκατάστατό της, αλλά και με τον πατέρα, τα αδέρφια κ.λπ, παίζει τεράστιο ρόλο για την ικανότητά μας να αναπτύσσουμε οικείες σχέσεις σε όλη την διάρκεια της ζωής μας, ή για να το θέσω αλλιώς, για την ανάπτυξη και απόλαυση ουσιαστικών κοινωνικών σχέσεων.

Και με την παρατήρηση αυτήν κλείνουμε το δεύτερο μέρος του κειμένου μας. Στο επόμενο τεύχος θα αναφερθούμε σε ορισμένα από τα πιο σημαντικά αναπτυξιακά επιτεύγματα του ανθρώπου από την γέννηση, μέχρι την εφηβεία.

Λούστρος: «Ένα επάγγελμα που χάθηκε στην Ελασσόνα»

Το επάγγελμα του λούστρου κάνει την εμφάνισή του στην πόλη μας μετά την απελευθέρωση, καθώς στην Τουρκοκρατία δεν υπήρχε αστική ζωή στην περιοχή μας. Έτσι στα τέλη της δεκαετίας του '20 δημιουργείται μία νέα πόλη με καταστήματα, δημόσιους υπαλλήλους με νέο τρόπο ζωής. Σημειώτεον ότι τότε αρχίζουν και επιστρέφουν αρκετοί Ελασσονίτες ξενιτεμένοι, που φέρνουν μαζί τους και τη μόδα του παπουτσιού, εκτοπίζοντας σιγά σιγά το τσα-

υήρχε κι ένα κουτάκι με λιπαντικό λούστρο για το γυάλισμα. Προμηθευτής για τις μπογιές ήταν το μεγάλο μαγαζί της πόλης μας του Ζήση Πάκα όπου έβρισκες τα πάντα.

Το ξύλινο κασελάκι είχε γραφική εμφάνιση καθώς γύρω του υπήρχαν διακοσμητικά καρφιά και το σημείο, όπου ακουμπούσε το παπούτσι υπήρχαν γύρω γύρω μικροί καθρέπτες.

Το επάγγελμα αυτό το ασκούσαν συνήθως φτωχά και ορφανά παιδιά και θεωρούνταν κατώτερο. Κάποτε δεν ήταν και μία υποτιμητική βρισιά να αποκαλείς κάποιον «λούστρο».

Η αλήθεια όμως ήταν κάπως διαφορετική, αφού οι περισσότεροι λούστροι, όπως και αλλού άλλωστε, έγιναν μεγάλοι νοικοκυραίοι και πρόκοψαν.

Με το πέρασμα των χρόνων και την εκβιομηχάνιση τα πράγματα άλλαξαν. Τα στέκια για τους λούστρους που ήταν στην κεντρική πλατεία, το γαλακτοπωλείο του κ. Τεγούση και το Σιταροπάζαρο, έγιναν εμπορικά καταστήματα και οι ήχοι από το χτύπημα της βούρτσας στο κασελάκι εξαφανίστηκαν, όπως εξαφανίζονται και στα χωριά μας τα κουδουνίσματα των αιγοπροβάτων, που μειώνονται σταθερά.

Σήμερα η περιποίηση των παπουτσιών γίνεται στο σπίτι με χιλιάδες προϊόντα της βιομηχανίας για τον καλλωπισμό των υποδημάτων, τα οποία αντικαθιστούμε πολύ σύντομα και αβίαστα.

Το επάγγελμα του λούστρου επιβίωσε στην πόλη μας ως το 1965-1970. Σήμερα παραμένει στη μνήμη εκείνων που πρόλαβαν τα φτωχικά και τίμια παιδιά που έβγαζαν με κόπο το μεροκάματό τους και έτσι μπορούν να το μεταφέρουν ως παρακαταθήκη μνήμης και λαϊκού πολιτισμού στις σύγχρονες γενιές.

του **Βασίλη Ζαρζώνη**
φιλόλογου

ρούχι και το γουρουντσάρουχο.

Τον παλιότερο λούστρο, τον θυμούνται οι κάτοικοι της Ελασσόνας, εκεί γύρω στο 1930. Το όνομά του ήταν Απόστολος Νταφίλης και το στέκι του ήταν για δύο δεκαετίες περίπου έξω από το σημερινό καφενείο του κ. Κουρνούτη.

Βέβαια ο χώρος ήταν διαφορετικός από σήμερα: δυο τεράστια πλατάνια, ένα στην πλευρά του Αγίου Δημητρίου κι ένα απέναντι, ένωναν τα κλωνάρια τους, δίνοντας στο τοπίο μία μόνιμη σκιά.

Εκεί ο συμπαθής λούστρος, ο οποίος ήταν κωφάλαος, έσπινε νωρίς κάθε πρωί το ξύλινο ορθογώνιο κασελάκι του με τα δύο συρτάρια: στο ένα ήταν οι μπογιές και στο άλλο οι βούρτσες του. Οι μπογιές ήταν δύο αποχρώσεων σε τενεκέδες του κιλού, καφέ και μαύρου χρώματος. Εκτός από τις μπογιές

Τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά του παιδιού μέχρι την προεφηβική ηλικία

Τ'αγόρια της ηλικίας αυτής παρουσιάζουν μια ιδιαίτερη αντοχή στους κόπους και διακρίνονται για την σκληρότητα και τους διαπληκτισμούς τους. Έχουν την τάση να εμπαίζουν και να παρενοχλούν, είτε τους συνομηλίκους τους, είτε τους γειτόνους, είτε και τον δάσκαλό τους.

Γίνονται «πειραχτήρια» και «ζιζάνια» που χτυπούν τα κουδούνια για πλάκα από τα ξένα σπίτια. Γίνονται «οι τύραννοι» που βασανίζουν τα ζώα και καταστρέφουν πράγματα. Αδιαφορούν για την καθαριότητά τους και γεμίζουν τις τσέπες τους με διάφορα άχρηστα υλικά, ή χαλούν χρήσιμα πράγματα για να φτιάξουν άλλα ασήμαντα.

Τα κορίτσια της ηλικίας αυτής παρουσιάζουν υπέρμετρα νευρικά γέλια, συμπεριφορά αυθάδη (προκλητική), τάση για συλλογή φωτογραφιών κ.λπ. Γενικά διακρίνονται για την αστάθεια, την απώλεια ισορροπίας και κάποια ανησυχία.

Η μνήμη για τα παιδιά της ηλικίας αυτής παρουσιάζεται έντονη και αρχίζει η αφηρημένη τέχνη και κριτική

Τώρα για κάθε απάντηση που θα λάβουν και για κάθε γνώση, αναζητούν να βρουν τις αιτίες. Αλλά η περίοδος αυτής της απειθαρχίας, δεν είναι δείγμα κακού χαρακτήρα, παρά προσωρινή.

Οι εκδηλώσεις της αταξίας των θα περάσουν και το παιδί θα επανέλθει.

Γι αυτό τόσο ο δάσκαλος, όσο και οι γονείς δεν επιτρέπεται να αντιδρούν με σκληρότητα, αλλά να περιμένουμε ατάραχοι απέναντι στην τέτοια συμπεριφορά τους και να προσπαθούμε να διοχετεύουμε την υπερενεργητικότητα αυτήν σε κατασκευές και κουραστικά παιχνίδια.

Είναι η ηλικία στην οποία ο μαθητής είναι περισσότερο από κάθε άλλη εκ των προηγούμενων ηλικιών, «ειλικρινής» απέναντι στον εαυτό του και τους άλλους. Γι αυτό και θεωρείται σαν η πιο κατάλληλη ηλικία που μπορεί να γίνει ο προσδιορισμός του τύπου σπουδών, θεωρητικών ή πρακτικών.

Ανακεφαλαιώνοντας, το παιδί μέχρι το 12ο έτος, έχει πραγματοποιήσει:

1. Μια προσαρμογή στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.
2. Πέτυχε μια ολοκλήρωση μέσα στον κόσμο των άλλων παιδιών
3. Πραγματοποίησε μια αφομοίωση της συγκεκριμένης κοινωνίας του ενήλικου.
4. Σημείωσε επιτυχία ενός βαθμού αντικειμενικότητας
5. Απόκτησε πείρα υποταγής στα γεγονότα
6. Επανεύρεση του εαυτού, μπροστά στις εξωτερικές δυσκολίες και εκμάθηση του αγώνα.
7. Πέτυχε τη διάσπαση του εγωκεντρισμού του.

Κατά τον Gesel από χρονολογική άποψη για το παιδί:

α) Η ηλικία των 6 ετών είναι η ηλικία της έντασης και της δραστηριότητας.

β). Η ηλικία των 7 ετών είναι η ηλικία της ηρεμίας, της σκέψης και της συγκέντρωσης στον εαυτό του.

του **Σπύρου Μπούμπα**
εκπαιδευτικού
συγγραφέα

γ) Η ηλικία των 8 ετών είναι η κοσμοπολιτική ηλικία, η ηλικία που αναπτύσσονται παγκόσμια ενδιαφέροντα, αφήνοντας τον κόσμο του να ξεχυθεί προς τα έξω.

δ) Η ηλικία των 9 ετών είναι η ηλικία της αυτοκριτικής και της ταξινόμησης.

ε) Η ηλικία των 10 ετών είναι η ηλικία της ισορροπίας και καλής προσαρμογής. Είναι η διάρκεια της πλήρους άνθισης και τέλει διαμορφώσεως των χαρακτηριστικών του μεγάλου παιδιού.

στ) Η ηλικία των 11 ετών είναι η πρώτη ώθηση προς την εφηβεία, τόσο από φυσική, όσο και από πνευματική άποψη. Τώρα αρχίζει κάποιος εκνευρισμός και κάποια ανησυχία.

ζ) Η ηλικία των 12 ετών είναι η ηλικία που αρχίζει το ενδιαφέρον για τον εαυτόν του. Είναι η ηλικία της ζέσης του νου και του αισθήματος.

Είναι η ηλικία κατά την οποία κάνουν την εμφάνιση οι μέλλουσες πιθανότητες τις οποίες ο παιδαγωγός οφείλει να σεβαστεί και να εκμεταλλευτεί.

η) Τέλος, η ηλικία των 13 ετών είναι η ηλικία της σωματικής αντοχής και σκληρότητας, της αταξίας, της προσωρινής απειθαρχίας και ανησυχίας, η ηλικία της απώλειας της ισορροπίας, της ισχυροποίησης της μνήμης και της εμφανίσεως της αφηρημένης σκέψης και κριτικής.

Είναι η ηλικία κατά την οποία εγκαταλείπεται η παιδικότης και το άτομο εσωτερικεύεται, απορροφάται από τον εαυτό του.

Είναι η ηλικία της π ρ ο ε φ η β ε ί α ς, κατά την οποία ο οργανισμός κάμνει μίαν αποταμίευση δυνάμεων τις οποίες θα χρησιμοποιήσει κατά τον σωματοψυχικό μετασχηματισμό της ήβης, περί των χαρακτηριστικών της οποίας ομιλεί η ψυχολογία της Εφηβικής ηλικίας.

Προσπάθησα να εκθέσω τις εκδηλώσεις του ψυχικού κόσμου του παιδιού από τη στιγμή που «Θεία δύναμη» συλλαμβάνεται στη μητρική χώρα, μέχρι του 13ου έτους της ηλικίας του.

Ας έχουν υπ' όψιν οι γονείς τις εκδηλώσεις της ψυχής του παιδιού τους και ας ρυθμίσουν τη συμπεριφορά τους απέναντί τους και τις απαιτήσεις τους.

Άγνοια της ψυχικής εξέλιξης του παιδιού εκ μέρους των γονέων του, θα δημιουργήσει πολλά προβλήματα και σφάλματα, όχι μόνον στην ανατροφή του, αλλά και στην όλη ψυχική εξέλιξη και ολοκλήρωσή του.

Ως γονείς έχουν υποχρέωση και καθήκον, να σεβαστούν τις ιδιορρυθμίες του ψυχικού κόσμου του παιδιού κάθε ηλικίας και να βοηθήσουν στην όσο το δυνατόν ομαλότερη εξέλιξή του.

Το απαιτεί σήμερα ο καιρός, ο πολιτισμός, η ιστορία. Προσεγμένη και πολιτισμένη ανατροφή στο παιδί θέτει τα θεμέλια μιας νεολαίας υγιών ανθρώπων, της ελπίδας του Έθνους, των συνεχιστών της ζωής και της δραστηριότητας της Φυλής μας

ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Με τον όρο «μαθησιακές δυσκολίες» δηλώνονται συνήθως δυσλειτουργίες που αφορούν κυρίως τον γραπτό λόγο και δη την εκφορά, οργάνωση, προσέγγιση και κατανόησή του, λιγότερο τα μαθηματικά και πιο σπάνια δυσλειτουργίες σε άλλους τομείς, όπως στην ακουστική αντίληψη και προφορική διατύπωση.

της **Ευαγγελίας
Ράπτου-Στεργιούλα**
Δρα του Πανεπι-
στημίου Αιγαίου

Οι μαθησιακές δυσκολίες είναι εμφανείς στη σχολική μαθησιακή διαδικασία. Η προσέγγισή τους συντελείται από επιστήμονες διαφορετικών ειδικοτήτων, με αποτέλεσμα κάθε διάγνωση να διαφέρει και να υπάρχουν διαφωνίες και συχνά σύγχυση αναφορικά με τη φύση των μαθησιακών δυσκολιών (Birch HG, 2000).

Επιστήμονες ποικίλων κλάδων, της ιατρικής, παιδοψυχιατρικής, της νευρολογίας, της ψυχιατρικής, της ψυχολογίας, της παιδαγωγικής κ.ά. ασχολήθηκαν με το όλο ζήτημα και προσπάθησαν να το οριοθετήσουν αναφορικά με το τι είναι οι μαθησιακές δυσκολίες, που οφείλονται και πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν. Έτσι ανάλογα με τις προσεγγίσεις διατυπώθηκαν και διαφορετικοί ορισμοί των μαθησιακών δυσκολιών.

Σύμφωνα με τη διεθνή και ξένη βιβλιογραφία υπάρχουν αφενός πολλοί όροι που προσπαθούν να περιγράψουν το περιεχόμενο των «ειδικών μαθησιακών δυσκολιών», αφετέρου πολλοί ορισμοί που πιστοποιούν την ύπαρξη πολλών προβλημάτων σχετικά με τις μαθησιακές δυσκολίες.

Μέχρι σήμερα έχουν χρησιμοποιηθεί περισσότερες από σαράντα ονομασίες για να προσδιορίσουν τις διαστάσεις των μαθησιακών δυσκολιών και να εντάξουν τα παιδιά σε κατηγορίες:

Παιδιά με εγκεφαλική βλάβη, Παιδιά με ελάσσονα ή ελαχίστη εγκεφαλική δυσλειτουργία, Παιδιά με ελαττωματική αντίληψη, Παιδιά με ψυχονευρολογικά προβλήματα, Παιδιά με νευρολογική δυσλειτουργία, Παιδιά με αντιληπτική αναπηρία κ.ά..

Η επαγγελματική διαφωνία σε διεθνές επίπεδο αφορά και τον ορισμό, τη διάγνωση και τη θεραπευτική αντιμετώπιση των παιδιών με τέτοιες δυσκολίες, διαφωνία που είναι αναμενόμενη, καθώς το πεδίο των μαθησιακών δυσκολιών είναι πολύπλοκο από πλευράς συμπτωματολογίας και ορισμού (Πολυχρονοπούλου, 2011).

Οι ποικίλες προσεγγίσεις οδήγησαν στη διατύπωση

διαφορετικών ορισμών, ιατροκεντρικών, παιδαγωγικοκεντρικών και λειτουργικών. Οι ιατροκεντρικοί ορισμοί συνδέουν τις μαθησιακές δυσκολίες με εγκεφαλική δυσλειτουργία, αλλά αφήνουν την πιθανότητα ύπαρξης και άλλων ανεπαρκειών ή «ψυχονευρολογικών» δυσκολιών. Οι παιδαγωγικοκεντρικοί ορισμοί μεταφέρουν τις μαθησιακές δυσκολίες στην τάξη και τις ταυτίζουν με την αδυναμία της σχολικής επίδοσης. (Τζουριάδου, 2011).

Ο ευρύτερα αποδεκτός ορισμός είναι του Hamill, στον οποίο κατέληξε το «Εθνικό Συμβούλιο των Μαθησιακών Δυσκολιών» των ΗΠΑ και γίνεται πλέον αποδεκτός ο όρος Μαθησιακές Δυσκολίες (Αγαλιώτης, Ι., 2013:97, Παντελιάδου & Μπότσας, 2007).

Ο ορισμός αυτός δίνει έμφαση στην ανομοιογένεια των παιδιών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, στα οποία μπορούν να συμπεριληφθούν και παιδιά με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα, δυσλεξία ή ελάχιστη εγκεφαλική δυσλειτουργία. Τα παιδιά αυτά μπορούν να παρουσιάζουν και προβλήματα διαπροσωπικών σχέσεων, προσαρμογής, αντίληψης και αλληλεπίδρασης εντός του σχολικού και οικογενειακού περιβάλλοντος.

Στην Ελλάδα για λόγους επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς υιοθετήθηκε από το ΥΠΕΠΘ (Εγκ. Γ6/399/1-10-1984) ο όρος «ιδιαίτερες μαθησιακές δυσκολίες», ο οποίος δε διαφοροποιείται από τον όρο «μαθησιακές δυσκολίες» και αποδίδει τον αγγλικό «specific Learning disabilities / difficulties».

Βιβλιογραφία

Birch, H. G. (2000). Dyslexia and maturation of visual function. In S. Money (ed.), reading disability. Progress and research need in dyslexia, John Hopkins Pree, Baltimore.

Αγαλιώτης, Ι., (2013). Διδασκαλία Μαθηματικών στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Φύση και εκπαιδευτική διαχείριση των μαθηματικών δυσκολιών. Αθήνα, Γρηγόρης.

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2011) (Επ.). Σύγχρονη Θεωρία και Πράξη στην Ειδική Αγωγή. Αθήνα. Λυχνία.

Τζουριάδου, Μ. (2011). Εκπαίδευση στις μαθησιακές δυσκολίες, στο εκπαιδευτικό υλικό (επιμ. Μ. Τζουριάδου) του Ετήσιου Επιμορφωτικού Σεμιναρίου 400 116 ωρών με τίτλο: «Εκπαίδευση μαθητών με νοητική ανεπάρκεια και εκπαίδευση μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες», 1– 166.

Διγλωσσία: Είδη και μορφές

1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑΣ

Ο όρος «διγλωσσία» (*bilingualism*) χρησιμοποιήθηκε κατά καιρούς από αρκετούς ερευνητές, οι οποίοι στην προσπάθειά τους να καλύψουν ένα ευρύ φάσμα, διατύπωσαν μια πληθώρα ορισμών για το φαινόμενο αυτό. Σε μία προσπάθεια συστηματοποίησης των διάφορων ορισμών διαπιστώνονται δύο κυρίως κατευθύνσεις. Οι ορισμοί στους οποίους τονίζεται περισσότερο η γλωσσολογική ικανότητα του ατόμου και εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στο ερώτημα: «πόσο καλά μπορεί το δίγλωσσο άτομο να κατέχει και τις δύο γλώσσες;» και σε αυτούς όπου τονίζεται η λειτουργικότητα της διγλωσσίας και αναφέρονται στο πώς, τότε και για ποιο λόγο χρησιμοποιεί ένα δίγλωσσο άτομο τη μία ή την άλλη γλώσσα κατά την επικοινωνία του.

Η πιο επιτυχημένη απόπειρα για συστηματική διάκριση της έννοιας αυτής πραγματοποιήθηκε το 1959 από τον Ferguson (1959), οποίος εισήγαγε τους όρους «διγλωσσία» (*bilingualism*) και «γλωσσική διμορφία» (*diglossia*). Έτσι, ένα άτομο σύμφωνα με τον Haugen είναι δίγλωσσο (*bilingual*) όταν «μπορεί ολοκληρωμένα και με σωστό εννοιολογικό περιεχόμενο να εκφραστεί και στις δύο γλώσσες» (Beardsmore, 1986), αλλά και μια κοινωνία χαρακτηρίζεται ως δίγλωσση (*bilingual*) όταν έχουν αναγνωριστεί από το κράτος δύο διαφορετικές επίσημες γλώσσες.

Επομένως, «ο όρος διγλωσσία (*bilingualism*), χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει τη συνύπαρξη δύο (ή περισσότερων) γλωσσών σε ατομικό ή κοινωνικό επίπεδο». (Μήτσης, 2004).

Αντίθετα, ο όρος «γλωσσική διμορφία» (*diglossia*), αναφέρεται σε ένα άλλο είδος κοινωνικής διγλωσσίας όπου «μια κοινωνία- κοινότητα έχει αναπτύξει δύο διακριτούς γλωσσικούς κώδικες από τους οποίους ο ένας θεωρείται ανώτερος και ο άλλος κατώτερος. (Πατσιαρίκα, 2014). Η συνύπαρξη δύο γλωσσικών μορφών, της δημοτικής και της καθαρεύουσας στην Ελλάδα, το γνωστό «γλωσσικό ζήτημα», αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα γλωσσικής διμορφίας, παρόλο που εκείνη την εποχή αντιμετωπίστηκε ως φαινόμενο διγλωσσίας.

2. Η ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΩΣ ΑΤΟΜΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ – ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ

Εξετάζοντας τη διγλωσσία ως ατομικό φαινόμενο μία πρώτη συστηματοποίηση των μορφών – ειδών της γίνεται με βάση τις συνθήκες κάτω από τις οποίες κατακτήθηκε η διγλωσσία όπως, η ηλικία ή η μέθοδος κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας.

Με βάση την ηλικία στην οποία κατακτήθηκε η δεύτερη γλώσσα ο McLaughlin (1978) διαχωρίζει την «ταυτόχρονη» και τη «διαδοχική διγλωσσία». Η «ταυτόχρονη διγλωσσία» ή αλλιώς «γνήσια διγλωσσία», αναπτύσσεται όταν το άτομο έρχεται σε επαφή και με τις δύο γλώσσες ταυτόχρονα, αμέσως μετά την γέννησή του. Σε περιπτώσεις παράδειγμα μικτών γάμων, όπου μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον λειτουργούν και τα δύο γλωσσικά συστήματα, στην ουσία το άτομο έχει δύο μητρικές/πρώτες γλώσσες, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι κατέχει πάντα εξίσου καλά και τις δύο. Στην περίπτωση της «διαδοχικής διγλωσσίας» η

της Αθηνάς
Βαρσάμη
εκπαιδευτικού

δεύτερη γλώσσα μαθαίνεται σε μια ηλικία, κατά την οποία η πρώτη γλώσσα έχει ήδη σταθεροποιηθεί, περίπου μετά το τρίτο έτος της ηλικίας.

Σύμφωνα πάλι με την ηλικία στην οποία μαθαίνεται η δεύτερη γλώσσα υπάρχει ο διαχωρισμός σε «πρώιμη διγλωσσία», όπου η δεύτερη γλώσσα μαθαίνεται στην προεφηβική ηλικία, ενώ «μεταγενέστερη» χαρακτηρίζεται η διγλωσσία όταν η δεύτερη γλώσσα μαθαίνεται στην εφηβική ηλικία ή μετά από αυτή.

Με κριτήριο τον τρόπο κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας διακρίνουμε την «φυσική» διγλωσσία ή «αποκτημένη» διγλωσσία, όπου σύμφωνα με τον Anders (1990) αναφέρεται στην

κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας μέσω της καθημερινής επικοινωνίας με φυσικούς ομιλητές. Αντίθετα, ο όρος «πολιτισμική» ή αλλιώς «τεχνητή», «κατευθυνόμενη» ή «σχολική» διγλωσσία αναφέρεται στην κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας μέσω συστηματικής μάθησης, υπό την μορφή ενός φροντιστηριακού ή σχολικού μαθήματος.

Συμπερασματικά, τα άτομα τα οποία καταφέρνουν τελικά να δημιουργήσουν εξ αρχής ένα δεύτερο και εξίσου τελειοποιημένο κώδικα επικοινωνίας που να λειτουργεί ταυτόχρονα αλλά αυτόνομα και ανεξάρτητα από την μητρική γλώσσα, είναι λίγα. Τα περισσότερα από αυτά, λόγω της δυσκολίας να δομήσουν έναν ανεξάρτητο κώδικα υποτάσσουν την ξένη γλώσσα στις δομές της μητρικής τους, μεταφράζοντας πολλές φορές από τη μητρική στην ξένη και το αντίστροφο. Από τα παραπάνω προκύπτουν άλλες δύο μορφές διγλωσσίας που εστιάζουν αυτή τη φορά σε γλωσσολογικά κριτήρια, δηλαδή στον τρόπο σύνδεσης των γλωσσικών συμβόλων και των σημασιολογικών εννοιών και στον βαθμό κατοχής του κάθε γλωσσικού συστήματος.

Στην «τέλεια ή ανεξάρτητη» διγλωσσία, τα γλωσσικά σύμβολα και η αντίστοιχη εννοιολογική σημασία τους απομνημονεύονται σε ξεχωριστά κανάλια, δημιουργώντας δύο διαφορετικά σημασιολογικά συστήματα, με αποτέλεσμα η μία γλώσσα να μην επηρεάζεται από την άλλη (Μήτσης, 2004).

Μια τέτοια μορφή διγλωσσίας επιτυγχάνεται, όταν οι δύο γλώσσες κατακτηθούν σε χρονικά και λειτουργικά απομονωμένες συνθήκες χρόνου και χώρου. Αυτό μπορεί να γίνει όταν για παράδειγμα καθένας από τους διαφορετικά ομιλούντες γονείς χρησιμοποιεί συνειδητά μόνο τη μητρική του γλώσσα κατά την επικοινωνία του με το παιδί.

Αντίθετα, η «ατελής ή εξαρτημένη» διγλωσσία, είναι συνήθως το αποτέλεσμα της εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας με την βοήθεια μιας ήδη κατακτημένης γλώσσας, όπου το άτομο προσαρμόζει και τελικά υποτάσσει την ξένη γλώσσα στο σύστημα και στα δομές της μητρικής του γλώσσας. Η γλωσσική αυτή εκμάθηση πραγματοποιείται τις περισσότερες φορές στα πλαίσια ενός σχολικού ή φροντιστηριακού μαθήματος.

3. Η ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ – ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ

Επιχειρώντας να εξετάσει τη διγλωσσία ως φαινόμενο κοινωνικό, δηλαδή ως γλωσσική υπόσταση μιας κοινωνίας, στην οποία χρησιμοποιούνται δύο ή περισσότερες γλώσσες,

ο Fishman (στο Baker, 2001) καταλήγει στις εξής μορφές:

Η πρώτη μορφή διγλωσσίας είναι αυτή της ταυτόχρονης συνύπαρξης κοινωνικής και ατομικής διγλωσσίας. Αναφερόμαστε σε μία κοινωνία (π.χ. Καναδάς), όπου έχουν αναγνωριστεί κρατικά δύο επίσημες γλώσσες (αγγλικά και γαλλικά) και όλα τα άτομα είναι δίγλωσσα.

Η δεύτερη μορφή, στην οποία εντάσσεται η Ελλάδα, παρουσιάζει ατομική διγλωσσία χωρίς κοινωνική διγλωσσία. Υπάρχουν, δηλαδή, άτομα ή ομάδες που χρησιμοποιούν δύο γλώσσες, όμως, η κοινωνία στο σύνολό της λειτουργεί μονόγλωσσα. Είναι γεγονός ότι στην Ελλάδα οι γλώσσες προέλευσης των μεταναστών, των παλιννοστούντων και των αλλοδαπών περιορίζονται στην οικογένεια ή στο στενό κοινωνικό κύκλο, αφού η εκπαιδευτική πολιτική της χώρας δεν αφήνει περιθώρια για ανάπτυξη κοινωνικής διγλωσσίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ίσως ένα τμήμα του μειονοτικού πληθυσμού δεν γνωρίζει καθόλου την επίσημη γλώσσα και έτσι χρησιμοποιεί αποκλειστικά το δικό του κώδικα. Εξαίρεση σε αυτόν τον κανόνα αποτελεί η μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης, όπου η τουρκική γλώσσα παίζει ένα αποφασιστικό εκπαιδευτικό ρόλο και η οποία κατοχυρώνεται από την μουσουλμανική μειονότητα. Ωστόσο κι εδώ, τα Ελληνικά είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για επαγγελματική και κοινωνική ανέλιξη των μελών της μειονότητας.

Η τρίτη περίπτωση αφορά την εμφάνιση κοινωνικής διγλωσσίας χωρίς ατομική διγλωσσία και αναφέρεται σε καταστάσεις όπου υπάρχει μεν κοινωνική διγλωσσία, όμως τα μέλη της συγκεκριμένης κοινωνίας δεν ομιλούν οπωσδήποτε και τις δύο γλώσσες. Τέλος, πιο σπάνια, συμβαίνει να μην υπάρχει ούτε κοινωνική αλλά ούτε και ατομική διγλωσσία. Αυτή η μορφή εμφανίζεται σε κοινωνίες μονόγλωσσων, που μιλούν τη ντόπια γλώσσα.

Επίσης, μια ακόμα διάκριση της διγλωσσίας που βασίζεται σε κοινωνικά κριτήρια και εστιάζει στις συνθήκες κάτω από τις οποίες κατακτήθηκε η δεύτερη ξένη γλώσσα αναφέρει την «ελιτιστική» και «λαϊκή» διγλωσσία. Η «ελιτιστική» διγλωσσία εντοπίζεται όταν ένα άτομο μαθαίνει εκτός από τη μητρική του και μια άλλη ή άλλες γλώσσες για λόγους προσωπικής ή και επαγγελματικής ανέλιξης. Στην περίπτωση της «λαϊκής» διγλωσσίας τα άτομα αναγκάζονται να κατακτήσουν μια δεύτερη γλώσσα ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις προκλήσεις και απαιτήσεις του περιβάλλοντος όπου η κυρίαρχη γλώσσα είναι διαφορετική από τη μητρική τους, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τις μεταναστευτικές μειονοτικές ομάδες. (Δημητρακοπούλου, Καλτσά & Φωτιάδου, 2017)

Εξετάζοντας αυτές τις δύο μορφές από ψυχοκοινωνική πλευρά, η «ελιτιστική» διγλωσσία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως «προσθετική» διγλωσσία, η οποία επιδρά θετικά στο άτομο και συμβάλει στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Από την άλλη πλευρά, η «λαϊκή» διγλωσσία είναι συναφής με την «αφαιρετική» διγλωσσία, η οποία εμφανίζεται σε άτομα στα οποία επιβάλλεται η εκμάθηση και η συνεχής χρήση της δεύτερης γλώσσας γίνεται μέσω κοινωνικής και πολιτικής πίεσης, με αποτέλεσμα η μητρική γλώσσα να παραμελείται. (Παπάνης, 2009).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από όσα προαναφέρθηκαν μέχρι τώρα διαπιστώνεται ότι είναι δύσκολο να υπάρξει ένας ορισμός της διγλωσσίας, καθώς ως πολυδιάστατο φαινόμενο, ερευνάται από διά-

φορες επιστήμες, όπως τη γλωσσολογία, την ψυχολογία, την παιδαγωγική, την κοινωνιολογία και την κοινωνιογλωσσολογία.

Προσπαθώντας να την οριοθετήσουμε, θα λέγαμε ότι όλα τα επιμέρους είδη και μορφές που αναφέρθηκαν παραπάνω εντάσσονται σε δύο βασικές κατευθύνσεις. Η πρώτη κατεύθυνση είναι η «γλωσσολογική» η οποία επικεντρώνεται περισσότερο στη γλωσσική ικανότητα του ατόμου και στις αλλαγές που παρατηρούνται σε κάθε γλωσσικό σύστημα και γλωσσικό επίπεδο κατά την απόκτηση της γλώσσας, καθώς και στην ταυτόχρονη εξέλιξη και των δύο γλωσσών.

Η δεύτερη κατεύθυνση είναι η «ψυχο – κοινωνιογλωσσολογική», που δίνει έμφαση στον τρόπο και στον χρόνο εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας αλλά και στον λόγο για τον οποίο ένα άτομο επιλέγει να την χρησιμοποιήσει στο περιβάλλον που ζει. Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι η διγλωσσία είναι «ένα φυσιολογικό φαινόμενο, που εμφανίζεται όταν δύο γλώσσες έρχονται σε επαφή» (Τριάρχη, 2000), συμπεριλαμβανομένων όλων των παραγόντων και παραμέτρων που αναφέρθηκαν παραπάνω, οι οποίοι επιδρούν στη χρήση της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ferguson, C. (1959). Diglossia. *Taylor and Francis Online*. (04 Dec 2015.) pp. 325-340. DOI: 10. 1080/ 00437956. 1959.11659702. Ανακτήθηκε 20 Ιουνίου 2017 από <http://dx.doi.org/10.1080/00437956.1959.11659702>

Μήτσης, Ν. (2004). *Στοιχειώδεις αρχές και μέθοδοι της εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας. Εισαγωγή στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης (ή Ξένης) Γλώσσας*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Πατσιαρίκα, Α. (2014). *Η εκμάθηση των γλωσσών στο σύγχρονο πολιτισμικό και δίγλωσσο περιβάλλον της ελληνικής Εκπαίδευσης. Επαφή Ελληνικής Γλώσσας και Αγγλικής*. (διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.

Beardsmore, H. (1986). *Bilingualism. Basic Principles. [eBook version]*. Vrije Universiteit Brussel: Multilingual Matters LTD. Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου, 2017, από <https://books.google.gr/books?id=DX1JcMNgz7AC&pg=PA57&lpg=PA57&dq=haugen+1956++bilingualism&source=bl&ots=sxCG6Q2Qew&sig=jVxywAPqyLx2OnzQc3VIR4KEOzY&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwjkr8vM7uPUAhULrRQKHJBDIEQ6AEIW-zAJ#v=onepage&q&f=false>

McLaughlin, B. (1978). *Second language acquisition in childhood*. Hillsdale N.J.

Anders, Fr. (Hrsg.). (1990). *Zweitsprache durch die schule: Französisch und Deutsch als unterrichtssprache*. Paul Haupt Berne.

Baker, C. (2001). Οι Γλώσσες στην Κοινωνία. Στο Μ. Δαμανάκης (επιμ.), *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση*. (σ. 88-94). Αθήνα : Gutenberg.

Δημητρακοπούλου, Μ., Καλτσά, Μ., Φωτιάδου, Γ. (2017). *Διαδρομές στη διδασκαλία της ελληνικής σε αλλόγλωσσους στην Ελλάδα. [σημειώσεις μαθήματος]*. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου, 2017 από <http://www.easymoodle.gr/mod/folder/view.php?id=84>

Τριάρχη-Herrmann, B. (2000). *Η Διγλωσσία στην Παιδική Ηλικία. Μία*

ψυχογλωσσολογική προσέγγιση. Αθήνα: Gutenberg.

Παπάνης, Ε. (2009). *Μορφές διγλωσσίας σύμφωνα με γλωσσολογικά κριτήρια*. Ανακτήθηκε 18 Ιουνίου 2017, από http://epapanis.blogspot.gr/2009/09/blog-post_10.html

Ο Κλήδονας

Ο Κλήδονας είναι ένα λαϊκό έθιμο που επιβιώνει από την αρχαιότητα έως και σήμερα, στις 24 Ιουνίου. Σύμφωνα με το έθιμο εμφανίζεται στις άγαμες κοπέλες της πόλης ή του χωριού, η ταυτότητα του μελλοντικού τους συζύγου. Το λαϊκό αυτό έθιμο τελείται στην πλατεία της συνοικίας “βαρόσι” και στην Ελασσόνα κάθε χρόνο με γλέντι, φωτιές, χορούς, φαγητό και καλό κρασί.

ακόμα και φρούτα, όπως μήλα σημαδεμένα με κρυφά σημάδια, τα ονομαζόμενα και ριζικάρια ή σημάδια ή κληδονικά και ρίχνονται μέσα στο νερό, αφού αφιερωθούν νοερά σε κάποιο αγαπημένο πρόσωπο.

Ακολουθεί το κλείδωμα και η ασφάλιση του δοχείου, ενώ μια γυναίκα, η ριζικάρισα απαγγέλει:

*Κλειδώνουμε τον κλήδονα
με τ'Αϊ-Γιαννιού τη χάρη
κι όποια 'χει καλοριζικό
να δώσει να το πάρει.*

Στις 23 προετοιμάζεται ο κλήδονας σε προεπιλεγμένο σπίτι. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας ένα μικρό αγόρι ή κορίτσι του οποίου και οι δύο γονείς ζουν, πηγαίνει σε μια πηγή ή σε ένα πηγάδι ή σε τρεις διαφορετικές βρύσες και παίρνει νερό με το δοχείο του κλήδονα, το οποίο θα πρέπει να είναι αμεταχείριστο.

Το μεταφέρει στο σπίτι χωρίς κατά τη διάρκεια της μεταφοράς του να μιλήσει, ακόμα και αν επιχειρηθεί του αποσπασθεί η παραμικρή κουβέντα με πειράγματα, προσβολές και ελευθεροστομίες.

Γι' αυτό το νερό ονομάζεται αμίλητο ή βουβό ή νερόν ακριτον.

Αν ο μεταφορέας τελικά μιλήσει, τότε αυτό πρέπει να θυθεί και να μεταφερθεί άλλο αμίλητο νερό.

Όταν τελικά φτάσει στον προορισμό του το νερό, χύνεται σε δοχείο και στη συνέχεια όσοι πάρουν μέρους στον κλήδονα φέρνουν διάφορα μικροκοσμήματα ή αντικείμενα, δαχτυλίδια, δαχτυλήθρες, καρφίτσες, κουμπιά,

Στη συνέχεια ο κλήδονας σκεπάζεται με πανί κόκκινου χρώματος και στεφανώνεται με φύλλα δάφνης, μυρτιάς, λυγαριάς, κομμένα από παρθένα κοπέλα της οποίας και οι δυο γονείς ζουν. Οι κοπέλες ντυμένες νύφες με το δοχείο στο χέρι κάνουν τρεις περιφορές χορεύοντας γύρω από τη φωτιά, ενώ οι μεγαλύτερες σε ηλικία γυναίκες τραγουδούν χωρίς τις συνοδεύει μουσικό όργανο. Ο κλήδονας στη συνέχεια τοποθετείται στη μέση του χορού στολισμένος γύρω γύρω με λουλούδια, ενώ τα ελεύθερα κορίτσια χορεύουν γύρω του, μέχρι να έρθει η ώρα να τον ανοίξουν.

Η ριζικάρισα ανοίγει τον κλήδονα κι ένα μικρό παιδί βγάζει από μέσα ένα από τα αντικείμενα. Όποιας κοπέλας είναι το αντικείμενο αυτό, αυτή θα παντρευτεί τη συγκεκριμένη χρονιά το αγαπημένο πρόσωπο που είχε σκεφτεί όταν έβαζε το αντικείμενο μέσα στο δοχείο. Το γλέντι συνεχίζεται μέχρι το πρωί με μουσικά όργανα και οργανοπαίκτες της περιοχής.

Ελένη Μπλιούμη

Θεατράκι σκιών

Θαρρετά στο κατώφλι του χρόνου το λαμπρό παρελθόν συναντώ,
με κερνά το κρασάκι του πόνου και στις θυσίες του χθες εντρυφώ.
Των Ηρώων τους τάφους αγγίζω και τα χέρια μου βγάζουν φτερά,
των αγώνων τη δόξα ατενίζω και οι νίκες ανθίζουν ξανά!

Μπρος τα μάτια μου δάδες ανάβουν και αλαλάζουν παντού τη χαρά,
οι φοβίες του σήμερα παύουν και θριάμβους βιώνω λαμπρά!
Μα το παρόν πάντα βιάζεται, φεύγει, με αρπάζει εν ριπή οφθαλμού,
δυστυχώς το θωρώ δίχως στέγη στ' ανοιχτά ενός γκριζου ουρανού...

Η ζωή με τραβάει προς τα κάτω στο ολίσθημα των αξιών.
Βιάσου Έλληνα πιάσαμε πάτο, θεατράκι θυμίζει σκιών...
Η ανεργία μαστίζει τη χώρα και η φτώχεια ακμάζει πικρά.
Στο μηδέν μας καθήλωσαν τώρα, στου ΟΑΕΔ τη μεγάλη σειρά...

Και τα παιδιά μας σκορπίζουν στα ξένα τα όνειρα τους για ωραία ζωή.
Την Ελλάδα αφήνουν θλιμμένα και ριζώνουν σε άγνωστη γη...
Για το αύριο φίλε ούτε λόγος, δεν τολμάω καν να σκεφτώ.
Το μυαλό μου κυριεύει ο φόβος μη βρεθώ σ' άλλη χώρα και γω...

Κι αγωνίζομαι όντας γεράκος τους ρυθμούς μου πάλι να βρω.

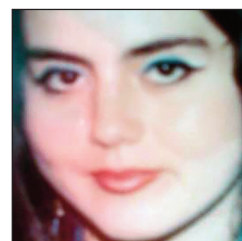
Ψυχικό έχω γίνει πια ράκος μα ακόμα ο φτωχός επιζώ...

Και η σύνταξη φεύγει εν τάχει, δεν αρκεί να περάσω το μήνα.

Θα τραφώ δυστυχώς με ότι λάχει ή αλλιώς θα πεθάνω απ' την πείνα...

Τί να πω, μια ζωή στον αγώνα και τα γεράματα δίχως γαλήνη.
Η ψυχή μου σε άγριο κυκλώνα πολεμά της ανέχειας την δίνη...
Και η κρίση φαντάζει θηρίο, πια ανίκητο και μοχθηρό.
Η χαρά τώρα είναι λαχείο που ποτέ ο δυστυχής δε θα βρω...

Απελπίζομαι μες τον θυμό μου για το δράμα αυτό που περνώ
και τα βάζω με τον εαυτό μου γιατί ψήφισα τους άθλιους και γω.
Και σηκώνω τα μάτια στα ουράνια, μόνο εκεί πια μπορώ να μιλώ.
Και προσεύχομαι να πάθω άνοια να μη σκέφτομαι, να ξεχάσω πως ζω...

**Β' Βραβείο Ποίησης ομοιοκατάληκτου στίχου στον
9ο Παγκόσμιο Λογοτεχνικό Διαγωνισμό του ΕΠΟΚ 2018
Μελίνα Τριανταφυλλίδου**